

Svenska kyrkan
VISBY STIFT

INFORMATIONSTIDNING FÖR VISBY STIFT NR 1/2016

UNGA I KYRKAN

*Konfirmander på Gotland och i Europa
Pilgrimsbarn och ungdomskör*

INTERNATIONELLT

*Nytt vänstift? och reportage från Sydafrika
Flyktingar på Gotland*

DESSUTOM PORTRÄTT, TIPS PÅ SOMMARAKTIVITETER, KYRKVECKAN OCH MYCKET MER

Min Luther

BISKOP SVEN-BERNHARD FAST HAR ORDET.

På en av mina tidigare arbetsplatser hänger ett träsnitt av en anonym konstnär. Tavlan föreställer Martin Luther vid riksdagen i Worms 1521. Luther talar inför en riksdag som närmast fungerade som en domstol och som dömde Luther fredlös.

En ensam utmanare av makten i såväl kyrka som stat är det jag ser på tavlan – en bild av en människa som följer sitt samvete, ett samvete upplyst av Guds ord. Konstnären ser en troshjälte och en intellektuell frihetshjälte. Även om Luther aldrig i sitt tal sa de slutord som tillskrivs honom ”här står jag och kan icke annat, så hjälpe mig Gud. Amen”. Men på tavlan ser vi Luther som den myndiga människa som skulle kunna ha sagt det, som måste lyda sitt samvetes röst, vad än de mäktiga må säga.

Han står där och argumenterar inför makten. Det är läraren och folkbildaren Luther som framställs av konstnären. Katekesernas författare och bibelöversättaren, för okunnigheten måste besebras. Gutenberg uppfann boktryckarkonsten och Luther fyllde bokpärmarna med innehåll. Under fredlöshetens tid fick Luther skydd i Wartburg och där översatte han Bibeln från grundspråken till modern tyska. Människan är myndig att själv läsa och begrunda Guds ord och låta sitt samvete upplysas av evangeliets tilltal, på sitt eget språk.

INNEHÅLL

Biskopen har ordet	2
Tankar inför sommaren	3
Kraft i sången	4
Visitation i Oslo	7
Digitaliserar fastigheter	9
Nyfiken på Benjamin	10
Vem äger din död?	14
Nyanlända berikar församlingslivet	16
Kyrkor väl värda att besöka	20
Rapport från besök på Filippinerna	22
Nytt vänstift på gång	24
Rapport från Sydafrika	26
Konfirmation i Europa	30
Konfa- en ständig källa till glädje	33
Medelmsundersökning	38
Pilgrimsbarn	40
Gotlands kyrkvecka	42
Präster i deckare	47
Anslagstavla	50
Kalendarium	52

Där Guds nåd är i verksamhet, där är Kyrkan. Luthers egen andliga kamp förde honom ständigt tillbaka till själavården som centrum i kyrkans liv. *Dessa båda ord, nåd och frid, innesluta alltså hela kristendomen. Nåden innebär syndernas förlåtelse, och friden innebär ett glatt och lugnt samvete*¹. Överallt där Guds nåd blev synlig såg han tecken på den sanna kyrkan. Även om hans ekumeniska initiativ hade föga framgång, så inspirerar fortfarande hans tal om *Kyrkans tecken* den ekumeniska rörelsen.

Sven-Bernhard Fast

”Svensk sommar motsvarar så väl beskrivningen av paradiset”

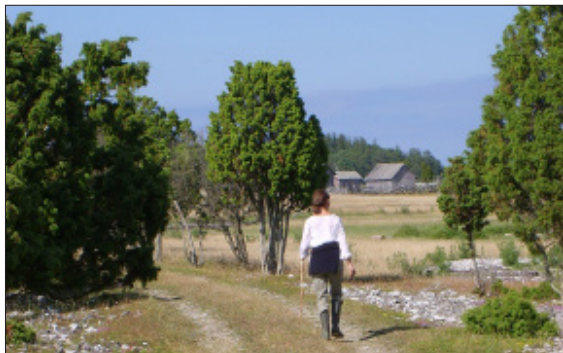
Monika May, kyrkoherde i Eskelhem och ny kontraktsprost i Medeltredingen, funderar över vår längtan till och förväntningar på sommaren.

Jag tror att vi nordbor nästan alltid längtar efter sommaren. Visst finns det vackra vinterdagar och visst är det kul med pulka men ändå. Våren och sommaren, värmen, solen, lövsprickningen, fågelsången. Blommorna. Ljumat milt badvatten. Lagom stora vågor. Små, ulliga moln.

Jag minns en arabisk man som sa till mig för många år sen att svensk sommar så väl motsvarar de beskrivningar av paradiset som finns i den arabiska traditionen. Så är det ju med Bibeln också. Himlen kan där beskrivas som en underbar trädgård där friskt, porlande vatten springer fram. Som ett änge! Fattas bara att ett och annat lejon skulle beta bland lammen i de gotländska hagarna.

Vattnet är omistligt. Det förstår vi när det blir brist.

Så är det friska, porlande, levande vattnet också en bild för Gud. Eller den aspekt av treenig Gud som kallas den Helige Ande. I skrivande stund är det Pingst, hänryckningens tid, och Anden gör sig påmind i mitt hjärta. Anden vill bli omskriven tror jag. Omskriven och beskriven, Trots att han (eller hon? Vi skall återkomma till det) ju egentligen inte kan beskrivas, och därför av evangelisterna och i Apostlagärningarna text beskrivs med sådana paradoxala motsatser som levande vatten - och förtärande eld. Eller som i psalmboken ps 162 v2 ”O salighet och fruktan när Anden kommer när, O nåderika tuktan o eld som allt förtär” Visst är det vackert! Och så liten människan blir. Liten och full av förundran, bara för att hon fått en liten, liten aning av Andens närhet. Salighet och fruktan. Glädje, tillbedjan och frid. Fast egentligen saknar man ord. Står där bara som ett litet barn

utan språk.

På hebreiska är Anden Hon. Det var hon också i de gamla handböckerna i sv.kyrkans historia. Den heliga Anda kallas hon där. Det är förstås därifrån uttrycket ”i en god anda” kommer (i ett arbetslag eller en grupp). Ruah (hebr) -Anden, drar vart hon vill. Du ser henne inte, men du märker henne. Särskilt känns hon igen på sina gåvor och frukter. Men Anden är också livgivaren som finns i allt levande som väcks upp till sommarens ljuvlighet.

Så länge jag kan minnas har jag undrat vad livet är. Och döden? Gode vännen och läkaren Carl-Henrik Fridblom berättade en gång för mig hur en läkare definierar en död människa. En människa är död när livet har flytt. När livet har flytt. Men vart flyr Livet?

Vart skall jag gå för din Ande? Och vart skall jag fly för ditt ansikte? (Ps.139)

Den som vill kan be Gud om helig Ande. Den som vill kan låta sig undervisas av Anden. Helig Ande och Eld. Och den som tror på Jesus, ur hans inre skall flyta Strömmar av Levande Vatten.

Den som tror och låter sig undervisas får del av och bär fram andens frukter. Om dem kan du läsa i Galaterbrevet. De är nio stycken:

kärlek, glädje, frid, tålmod, vänlighet, godhet, trofasthet, ödmjukhet, självbehärskning. Och glöm inte hans löfte! Be så skall du få, så att din glädje blir fullkomlig!

Vänliga hälsningar! Monika May

Det blir sån kraft i sången när man sjunger i kör

24 barn och ungdomar, mest tjejer, men ett par killar är också med i den stora kören. Alla är koncentrerade och har blicken fäst på körledaren. Hon visar rörelserna, ungdomarna gör likadant, hon sjunger först och de sjunger med i den rytmiska afrikanska sången. Här är alla fokuserade. Kanske för att man vet att klockan halv fyra ska det vara konsert och då ska sångerna och rörelserna sitta. Det är kördag för Gotlands alla barn- och ungdomskörer i Visborgskyrkan i Visby. Körledare är Birgitta Mannerström-Molin. **Text och foto: Lars Bäckman**

Helst vill jag nog sjunga solo, men det är kul att sjunga i kör. Det blir sån kraft, säger en av tjejerna som jag pratar med. De andra håller med och en flicka lägger till att i en kör känner man så fin gemenskap för att man gör något ihop.

Så är det nog med körsång. I en kör är det många som tillsammans ska skapa något. Det är sånger arrangerade så att inte ens den bästa solist skulle klara av dem själv; flerstämmigt och i kanon!

- Det är roligast att sjunga på engelska, säger en flicka och förklarar att då lär man sig språk också. Hon vill veta vad hon sjunger om och brukar

ta reda på vad alla ord betyder.

- Det låter lite tuffare också, erkänner en annan flicka och ler. Är det en känd låt kan man kanske hitta den på YouTube och se artisten och hur hon sjunger och dansar. Det är kul.

OCH VISST VERKAR DE HA KUL. Birgitta Mannerström Molin håller tillsammans med sin man David Molin i kördagen. Han spelar piano och Birgitta kan koncentrera sig till 100 % på ungdomarna. Det är en styrka. Birgitta kan det. Hon arbetar numera heltid med barn- och ungdomskörer, framförallt i Härlanda församling, i Göteborg där de bor.

Fyra körtjejer från Hoburg: Elvira, Ella, Alice och Sina.

I DAG KOMMER BARNEN från Hoburgs pastorat i söder till Slite i norr. Och säkert är det roligt att också få träffa andra ungdomar som sjunger i kör. På fem timmar ska de lära sig sex-sju sånger. Sånger som de varken har sett, hört eller sjungit förut. Inga notpapper eller texter har de framför sig. Man lär sig på gehör.

Birgitta förklarar att det blir mer lustfyllt och går snabbare att lära sig på gehör än om man ska lära sig musiken från ett notblad och alla kanske inte heller kan läsa noter. Men, som om det inte är nog att lära sig texter och stämmor; till nästan alla sånger så är det också rörelser. Det kan vara allt från handklapp och stampningar i golvet till "armar uppåt sträck".

- Det blir som dans och så kommer man ihåg sången bättre när man gör rörelser till dem, säger en flicka.

- Visst är det så. Rörelserna förstärker och gestaltar det man sjunger om. Det ger ett proffsigare helhetsintryck, berättar Birgitta och tillägger att man också lär sig texten snabbare och enklare när man förknippar ord vid rörelser. Rörelserna kan även vara en koreografi som gör att sången blir roligare att framföra.

Det finns alltså många fördelar med rörelser i kombination med sång. Att röra sig samtidigt som man sjunger motverkar spänningar, särskilt bland äldre, man slappnar av och då låter det

Körledare Birgitta Mannerström-Molin visar rörelsen och ungdomarna är genast med på noterna.

också bättre. Andning och hållning hör verkligen ihop.

Efter lunchen är det dags för uppsjungning och då är det inte bara mun och hals som behöver mjukas upp. Kroppen måste vara förankrad. De sjunger en rolig övning med skalor och texten "tjatmoster", och så klart, mycket rörelser. Sången blir därmed ännu kraftfullare och man känner magstödet.

KÖREN STÅR I EN HALVCIRKEL VÄNDA MOT ALTARET i det vackra, ljusa kyrkorummet. Ännu en sång ska övas in. Birgitta förklarar hur det ska låta, slår an takten och alla ungdomarna börjar stampas i takt och klappa händerna och så kommer David som sitter vid pianot in med ett par enkla repetitiva slingor. Det låter mycket "Afrika".

BIRGITTA BERÖMMER BARNEN. Säger att hon vill ta med dem allihop hem till Göteborg, "för så bra är ni". De skrattar och ser lite stolta ut.

- Bland det viktigaste för en körledare, och särskilt om man arbetar med barn, är att körsångarna får förtroende för en. Det bygger på samarbete och tillit att sjunga i kör. Man vill att barnen ska bli sångbitna och hitta lusten i att uttrycka sig med rösten – och att detta kan få leda till ett livslångt sjungande.

Tiden är knapp. Men en repertoar med lite afrikanskt, lite musicallåtar och en och annan poplåt övas in på de få timmar de har på sig innan publiken ska komma till Visborgskyrkan.

När klockan börjar närma sig halv fyra sitter många föräldrar i det vackra kyrkorummet och väntar på att få höra sina barn. Kören står i en halvcirkel, nu vända mot publiken. Lite nervösa är de nog.

MEN DET LÅTER BRA. Det är kanon, flerstämmigt, mycket rörelser och taktfasta klappningar. Och när det är dags för sista sången så blir det Coldplays megahit Fix you. En vacker låt som framförs med mycket känsla och med svensk text. Svensk text? Men jag tror nog att de där flickorna som tyckte bäst om att sjunga engelska låtar, ändå älskade denna fina version.

- Det är så lätt att sjunga med barn och unga, de är lyhörda och lär sig väldigt snabbt. Vuxna körsångare har mer egna idéer och referenser till hur det ska låta, vilket kan göra det lite svårare när man ska göra en Körhelg. Alla barn har en inbyggd nyfikenhet att lära sig nya saker, och med barn måste det alltid vara lustfyllt och utgå mycket från lek.

Att som barn sjunga i kör betyder mycket. Vi vet att genom körsång får barn oftast goda och bra förebilder, vilket är viktigt under uppväxttiden.

”Det är så lätt att sjunga med barn och unga, de är lyhörda och lär sig väldigt snabbt. Vuxna körsångare har mer egna idéer och referenser till hur det ska låta”

I kören är kollektivet förutsättningen, där gäller det att visa respekt och tolerans. Under senare år, inte minst på Gotland, märker vi tyvärr att det blir allt färre barn och ungdomar som sjunger i kör, vilket även gäller de profana köerna.

- Att arbeta med körsång för barn och ungdomar är en mission i sig när vårt samhälle har blivit allt mer individualistiskt, säger Birgitta, medan hon plockar ihop sina papper. Hon ser rätt nöjd ut efter en lyckad dag i Visborgskyrkan.

- Jag tror att alla kan få ut något av att sjunga i kör, barn som vuxna, konstaterar Birgitta som är lite av en missionär för barn- och ungdomskörsång.

Hon har ofta kördagar och inspirations- och utbildningsträffar runt om i vårt land. Men till vardags då finns Birgitta i Härlanda församling i Göteborg. Där har hon en körledartjänst, inriktad på barn och ungdomar.

Att det är populärt med körsång i församlingen förstår man när man hör att det är kö till alla körer. Här ser man inga svårigheter att locka nya ungdomar.

I AUGUSTI KOMMER BIRGITTA OCH DAVID TILLBAKA till Gotland. Då är det inte barn och ungdomar de ska möta, utan kantorer, församlingspedagoger och musiklärare. Birgittas glädje för körsången och entusiasm lär smitta av sig! Kanske får vi också fler barn som vill sjunga i kör!

Biskopsvisitation Svenska kyrkan i Norge

Söndagen den 3 april inleddes biskop Sven-Bernhards visitation av Svenska kyrkan i Norge. Den består av församlingar i Oslo, Stavanger, Trondheim och Bergen. Denna gång var det församlingen i Margaretakyrkan i Oslo som stod i centrum. **Text: Annika Hakalax. Foto: Svenska kyrkan i Oslo.**

Visitationen startade med familjemässa i Margaretakyrkan. Biskopen ledde mässan tillsammans med kyrkoherde Per Anders Sandgren och diakon Kristina S Furberg. Under offertoriet samlades barnen runt altaret som vid familjemässor är ett lågt altare där barnen kan följa dukning och välsignelse av bröd och vin. Några barn assisterade diakonen vid dukningen. Både barn och vuxenkör medverkade med sång och det blev en festlig inledning på visitationen. Efter gudstjänsten intogs påskbuffé i församlingssalen.

UNDER EFTERMIDDAGEN SAMTALADE BISKOPEN och regionchefen Stefan Bergmark med kyrkorådet, kyrkostämmans ordförande och vice ordförande. Samtalet handlade om vilka glädjeämnen och vilka eventuella orosmoln som finns i församlingen. Det finns många källor till glädje; barnverksamheten, gudstjänstlivet, kör – och musiklivet och den varma diakonala atmosfär som råder i Margaretakyrkan. Församlingen utvecklas hela tiden. Man är också glad över att ha fått igång församlingsarbete i ”satellitförsamlingarna” Stavanger, Trondheim och Bergen. Präst och kantor från Margaretakyrkan reser regelbundet till dessa församlingar för gudstjänstfirande och barn – och familjeverksamhet. Oron handlar dels om hur ekonomin ska se ut i framtiden dels om hur församlingen ska få kontakt med fler svenskar i Norge, särskilt ungdomar. Hur många svenskar som bor i landet vet man inte med säkerhet. Församlingen i Oslo har ca 24 000 medlemmar men det är endast en del av svenskarna i Norge.

Under söndagen samtalade biskopen även med personalen som är tretton till antalet. Samtliga vittnade om stora utmaningar i arbetet men också om mycken glädje och god sammanhållning i arbetslaget. Man hjälps åt och tillåts också att ”gå över gränserna” ibland. Till exempel så är

Familjegudstjänst i Oslo

en av vaktmästarna med och leder ”Babycafé”. ”Det är sånt som gör att det är extra roligt att arbeta”!

VID TVÅ TILL TRE TILLFÄLLEN I MÅNADEN bjuds det på söndagkvällar till ”Musik i Margaretakyrkan”. Det är ett varierat musikaliskt program som uppskattas långt utanför den svenska församlingen. Denna kväll var det sångerskan Caroline Larsson som framförde sånger i Eva Cassidy-anda. Ett arbetsfält där Margaretakyrkan

på senare år har ökat sitt engagemang är kontakt med kriminalsjälavården i Oslo samt med de svenskar som sitter frihetsberövade i norska fängelser.

I anledning av det inbjöds några norska präster som arbetar inom kriminalsjälavården till kyrkan för ett samtal. För närvarande är det ca 30 svenskar som är föremål för kriminalvård i Norge. De befinner sig i olika steg i processen, ett tiotal är dömda till fängelsestraff.

ETT EKUMENISKT MÖTE ägde rum med företrädare för Frälsningsarmén, Grekisk-ortodoxa församlingen, Lettiska Evangeliska kyrkan, Tyska Lutherska kyrkan, Finländska evangelisk-lutherska församlingen i Norge, Amerikanska Lutherska församlingen, Isländska kyrkan i Norge samt några av de norska "grannförsamlingarna" i Oslo. Samtalet rörde sig kring hur den ekumeniska kartan ser ut just nu och hur man eventuellt skulle kunna förstärka det ekumeniska arbetet. Vikten av att inte tunna ut det kristna budskapet när man arbetar socialt betonades av några. Speciellt för de präster som inte ingår i ett arbetslag i sin kyrka betyder samlingar av detta slag väldigt mycket.

Biskopen hann också med ett besök hos den så kallade "Majklubben". Det är en grupp kvinnor som funnits länge i Margaretakyrkan och som bland annat ansvarar för den årliga basaren. En mycket viktig grupp med andra ord!

Under sina visitationer både ute och hemma är biskopen angelägen att förutom att "titta noga" (visitare) på den aktuella församlingen också göra något besök i den samhällsmiljö där församlingen verkar. I Oslo blev det, förutom en lunch med ambassadören på residenset, ett besök på Kultur- och konferensanläggningen Voksenåsen på toppen av Voksenkollen i Oslo (nära den berömda Holmenkollen). 1955 fick svenska staten Voksenåsen som gåva av norska staten som tack för Sveriges hjälp till Norge under andra världskriget. Som exempel kan nämnas att ca 325 000 norrmän,

mest barn, utspisades varje dag under den tid den tyska ockupationen av Norge varade.

Svenska Margaretakyrkan i Oslo var en av de platser där "svensksoppa" delades ut.

"1955 fick svenska staten Voksenåsen som gåva av norska staten som tack för Sveriges hjälp till Norge under andra världskriget."

VI TRÄFFADE EN NORSK MAN som vittnade om att hans äldre bror hade överlevt krigsåren tack vare denna soppa. Sverige försåg också Narvik med nya bostadshus som stod klara hösten 1940. Narvik blev ju praktiskt taget helt sönderbombat dagarna runt den 9 april 1940 då den tyska ockupationen inleddes. "Nordmarka är för oss ett fredligt och härligt område. Ett litet stycke av Nordmarka var det bästa vi kunde ge er" sa Norges statsminister Einar Gerhardsen då han i oktober 1955 överlämnade Voksenåsen till svenska staten. Tage Erlander sade i sitt tacktal att han hoppades att detta skulle bli "ett andligt kraftcentrum" och en plats för kulturellt samarbete och gemenskap mellan våra länder, särskilt med inriktning på ungdomen. I denna anda har Voksenåsen fortsatt att verka. Det är idag ett modernt kurs och konferenshotell som står under det svenska Kulturdepartementet. Med sitt läge, 500 m över havet, kan man med fog hävda att här finns "Sveriges bästa utsikt i Norge".

Biskop Sven-Bernhard celebrerar mässan

Natalia digitaliserar egendomsnämndens fastigheter

- Vi har cirka 10 700 ha mark på Gotland, därför måste vi ha digitala kartor för snabba sökvägar till alla fastigheter, säger Arvid Mickelåker, egendomsförvaltare i Visby stift. **Text och foto: Lars Bäckman.**

I dag finns alla kartor endast i pappersformat, insatta i pärmar, alltså mycket svårarbetat. Med digitaliserade kartor så kommer allt sökande självklart gå så mycket snabbare. Men det är inte bara kartor det handlar om. Stifast heter det administrativa program som Visby stift redan använder men nu uppdaterar med kartor. Det är ett heltäckande program för hantering av stiftets alla fastigheter som ingår i prästlönetillgångarna. Programmet ägs och har tagits fram gemensamt av egendomsförvaltningarna i de olika stiftet.

- Vi har 160 arrendatorer fördelade på 110 fastigheter, så det är en hel del att hålla koll på, konstaterar Arvid och drar en hand över de 30-tal pärmar som står i bokhyllan bakom honom.

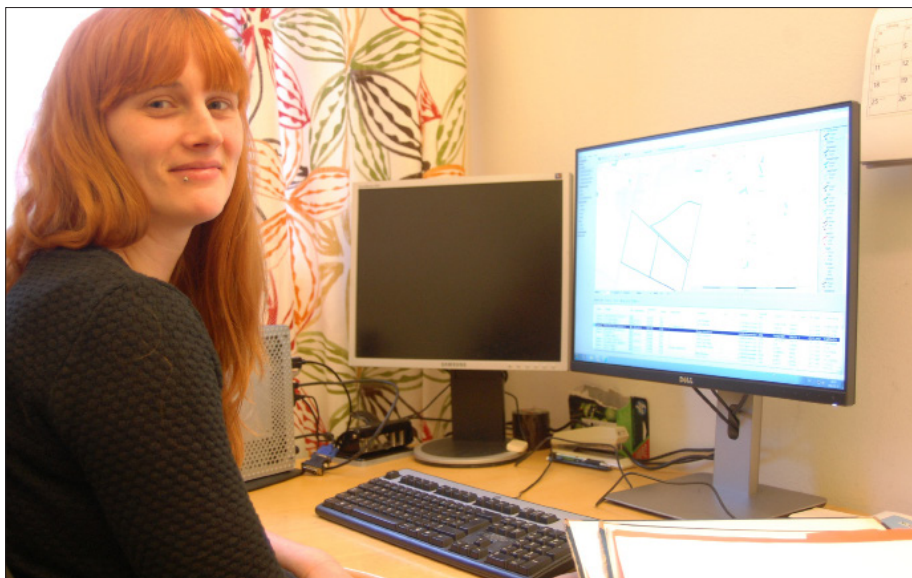
Att digitalisera alla fastigheter är ett omfattande jobb. Skiftesgränser ska ritas in på de nya kartorna som utgår från Lantmäteriets digitala kartor. Men det är mycket mer än så som ska läggas in.

- Vi kommer nu enkelt att se arrendatorer och belastningar i form av servitut och liknande.

Natalia Svensson har anlitats som konsult för detta jobb. Till vardags arbetar hon bland annat med skogsbruksplaner och digitaliseringstjänster åt Skogssällskapet. Det är det företag som är praktiska skogsförvaltare av Visby stifts prästlönetillgångar. Sven-Olof Eliasson är vår man på Skogssällskapet.

Det händer alltså en del inom Egendomsnämnden. Arvid berättar också om den omorganisation av arbetet som nu är på gång.

- Vi har nu fått hjälp på deltid av Sara Sjöberg. Egendomsnämndens arbete har förändrats i och med att vi går ifrån upplägget att ha en arbetande nämndsordförande. Ordförande ska inte behöva vara operativ. De uppgifterna ligger nu på mig och Sara kommer därför avlasta mig med de mer administrativa delarna.

Natalia Svensson digitaliserar alla kartor och fastigheter.

Nyfiken på – Benjamin Ulbricht

Pastorsadjunkten i Hoburgs församling om sin väg till prästyrket, kärleken och om hur han hamnade i Vamlingbo. **Text: Rebecca Kinnander**

Vi sitter på Fiket i Burgsvik, en naturlig mötesplats för bygdens folk där Benjamin brukar luncha någon gång i veckan. "Veganprästen" ringer alltid en stund i förväg så att köket är beredda med husets vegoburgare när han kommer. Han hejar och småpratar med många av lunchgästerna så där som stammisar gör.

- Ett jättebra matsälle och förstås ovärderligt om man vill dela vardag med och lära känna människorna på Storsudret, säger Benjamin med sin mjuka, tyska brytning.

BENJAMIN ÄR PASTORSADJUNKT, den första tjänsten nyvigd präst får. Under tiden som pastorsadjunkt, vanligtvis ett år, jobbar man med handledning av en mer erfaren kollega, i Benjamins fall kyrkoherde Walter Wiklund i Hoburgs församling.

På min fråga hur en ung man från Leipzig hamnade här berättar Benjamin att det handlade om Kärleken - till Annika. En förälskelse som för övrigt blev min andra stora livskris!

- Vi hade träffats i Taizé där vi båda var långtidsvolontärer. En dag ville Annika visa mig Vamlingbo där hon är uppvuxen och jag blev kär i den här platsen direkt. Efter Taizé bosatte vi oss på Irland, en neutral plats rent språkmässigt, men det fungerade inte så det blev Gotland i stället. Jag jobbade med vedhuggning och senare som klockare i församlingen.

Men jag ber honom backa bandet lite och berätta om den där andra stora livskrisen, och hur var det med den första?

- Min första stora livskris kom i gymnasieåldern när jag spelade i ett ganska framgångsrikt band. Vi var lite halvkända och hade precis blivit erbjudna ett kontrakt som husband i en TV-show när jag bestämde mig för att åka till Taizé. Livet ställdes på ända och jag fick revidera allt; identitet, självbild, Gudsbild ... En kris som mynnade

ut i ett allt eller inget, "a total life commitment". Efter studenten åkte jag till Taizé med drömmen om att bli munk men Gud ville uppenbarligen något annat med mitt liv. Redan efter några veckor i Taizé mötte jag Annika, blev förälskad och allt ställdes på ända igen! Det var tuffa månader när jag återigen fick revidera allt, fortsätter Benjamin.

SÅ SMÅNINGOM BÖRJADE BENJAMIN läsa teologi men vägen dit var inte spikrak. Han påbörjade både kantorsutbildning och sociologistudier med målet att jobba med internationell diakoni, samtidigt som han läste Svenska kyrkans grundkurs.

- "Finns det något vackrare än att få förvalta arvet?" frågar sig Bo Giertz i *Stengrunden*, en av böckerna som hörde till kurslitteraturen. Ordet *präst* bara dök upp när jag läste den meningen och det förändrade allt! Det blev så självklart och också så tydligt att kallelse inte är något *jag* gör, det är något *Gud* gör med mig.

DET BLEV TEOLOGISTUDIER framför allt i Lund men också i Göteborg, Uppsala och Jerusalem, med Visby stift och Storsudret som den fasta punkten och naturliga platsen för Benjamin och Annika att slå ner bopålar i med sina två små barn. Benjamin prästvigdes i Visby domkyrka den 14 juni 2015 och jag ber honom berätta lite om hur det är att arbeta och leva här på södra Gotland.

- Som barnfamilj blir man en symbol för hopp, det är en väldigt tacksam roll. Betydelsen av att det bor en präst i församlingen är också stor. Det ska ryka i templet och ringa i klockorna! Att jag dessutom är gift med smedens dotter, ja, det öppnar många dörrar. Jag känner mig helt enkelt väldigt hemma här. Jag delar bastu med bygdens gubbar, handlar på Ica och lunchar på Fiket. Alla de här små samtalen i vardagen, de betyder jät-

*"Det ska ryka
i templet
och ringa i
klockorna!"*

Pastorsadjunkt Benjamin Ulbricht,
Vamlingbo. Foto: Hanna Mi Jakobson.

temycket!

-Nu under våren blev jag involverad i skolan och hotet om nedläggningen. Det var självklart för mig att delta i arbetet med skrivelser och kämpa för skolans överlevnad. Skolan - den samhällsfunktion som är så förknippad med framtidshopp! Jag gjorde det både som privatpersonen Benjamin med två små barn men också som prästen Benjamin. Kyrkan ska finnas med och sprida hopp, särskilt på landsbygden där nedläggningar lätt kan leda till känslor av övergivenhet. Om Gud nu är närvarons Gud så är känslor av övergivenhet något att ta på allvar och samtala om – både som församling och som bygd i stort.

- De diakonala behoven är stora och efter många hembesök och samtal växer längtan efter en diakonal mötesplats och att tillsammans med bygdens folk skapa ett samtalsklimat där vi lättare kan prata om de svårare delarna av livet. Vi känner varandra, eller snarare, vi känner till varandra, men alltför sällan kommer vi in på de djupa livsfrågorna. Steget till att samtala om svårigheter kan vara lika stort på en plats där alla känner varandra som på en ort där man inte känner någon, ibland till och med större, tror Benjamin.

SAMTALET FORTSÄTTER KRING landsbygdsförsamlingarnas villkor och Benjamin reflekterar över förtroendeuppdragen som ju ska och kan vara så glädjefylla men som ibland verkar upplevas övermäktiga. När vi kommer in på församlinglivet vittnar Benjamin om att det finns en stor kärlek till kyrkan, blandad med skepsis.

- De flesta här har en stark känsla för sockenkyrkan och församlingen som identitetsmarkörer och vid jul och påsk är det fullt i kyrkan men att faktiskt våga kliva över tröskeln till gudstjänsten en vanlig söndag - det är ett stort steg för många. Kan det ha att göra med självbilden, en rädsla för att framstå på ett visst sätt? Är det lite av den gamla devisen "Andlig? -Ja! Religiös? -Nej!"

- Jag vill gärna vara med och skapa förutsättningar för att våga. Våga gå från halvhjärtad nyfikenhet till ett försök på trons väg. Men jag tror inte det handlar om att sänka trösklar, de

är redan väldigt låga, menar Benjamin. Jag tror snarare att vi som kyrka ibland måste kliva ur bekvämlighetszonen - våra egna arenor - och vara där människorna är, som i Nattskutan till exempel. Det kan vara läskigt att finnas med i sammanhang där andra sätter ramar och regler och man kan känna sig malplacé men det är otroligt mycket som händer när vi gör det. Kanske ska vi ha ett Svenska kyrkans parasoll på stranden här?

Benjamin berättar att han hade många spännande och djupa samtal i arbetet med just Nattskutan, Svenska kyrkans tält i Visby Hamn och på Östercentrum som han har haft ansvaret för under några somrar. "Varför tror du?" var en fråga han ofta fick.

- Jag håller faktiskt på med en bok som bygger på de här samtalen, avslöjar Benjamin. Den har titeln *Kärlek är komploterat, varför får inte tro vara det?* Utkastet blir förhoppningsvis klart till hösten.

Det finns stora utmaningar men glädjeämnen är desto fler förstår jag under samtalets gång. Bibelstudiegruppen är ett sådant exempel. Här förs djupa samtal som föder många

tankar och idéer och ur detta har det nu sprungit ännu en grupp som jobbar med gudstjänstförnyelse, berättar han vidare. Funderingarna kring ny liturgi väckte i sin tur frågor om vad själva längtan egentligen bestod i så nu har man istället börjat i den änden, att undersöka denna inre längtan ...

- Ett annat stort glädjeämne är bygdens stora engagemang för de 100 asylsökande som kom till Björklunda i november. Här var det bara för mig att haka på det goda arbete som drogs igång av volontärer. Jag är där någon gång i veckan, pratar med folk och lyssnar in behoven. Den stora världen har kommit nära och hela trakten har verkligen fått en internationell prägel.

- Du hade ju en dröm att få arbeta med internationell diakoni, påminner jag.

- Javisst!

Benamins entusiasm och glädje över sin uppgift på Storsudret går inte att ta miste på.

”att faktiskt våga kliva över tröskeln till gudstjänsten en vanlig söndag - det är ett stort steg för många”

Svenska kyrkan i kamp mot barnäktenskap

Barnäktenskap och tvångsäktenskap är ett faktum i många delar av världen och verkligheten kan vara brutal. Tillsammans med partners runtom i världen arbetar Svenska kyrkan långsiktigt med att motverka strukturella orsaker till barnäktenskap. **Text och foto: Svenska kyrkan.**

I vår del av världen tänker vi på bröllop som något fantastiskt. En kärlekshandling av fri vilja. Men för många människor är det inte så. Barnäktenskap och tvångsäktenskap är ett faktum i många delar av världen och verkligheten kan vara brutal.

Bilden är bekant - bröllopsbuketten, klänningen och de små pärlörhängena. Men på bilden finns en flicka, ett barn. Det är obehagligt att se ett barn i ett klassiskt bröllopssammanhang och ännu värre att tänka på att någon som hon står brud varannan sekund.

VAD ÄR BARNÄKTENSKAP?

Alla barn, oavsett var de befinner sig i världen, ska få vara barn och själva ha rätt att bestämma över sin kropp. Barn ska inte stå brud, de ska vara barn. Barnäktenskap är ett äktenskap där en eller båda parter är barn och är vanligast i länder som har en låg eller ingen minimiålder för äktenskap. Att gifta bort barn vid en mycket låg ålder är vanligast i Sydasien och i Afrika söder om Sahara. Men även i Mellanöstern, Nordafrika och andra delar av Asien förekommer den här traditionen inom vissa grupper. En del flickor tvingas gifta sig långt före puberteten. I Östeuropa och Latinamerika är det vanligt att flickor mellan 16 och 18 år ingår äktenskap.

Det är omöjligt att veta det exakta antalet barnäktenskap i världen eftersom så många är informella eller inte registreras. Men enligt den senaste statistiken har mer än 700 miljoner kvinnor världen över ingått äktenskap som barn. Och enligt uppgifter från UNICEF (2014) var mer än en tredjedel av dem yngre än 15 år när de ingick äktenskap.

Läs mer om kampanjen på Svenska kyrkans webbsida.

”– Min äldsta dotter är 15 och har redan fått två förfrågningar om giftermål men min man och jag har sagt nej båda gångerna. Vi vill att hon ska vara minst 18, men helst 20 år innan hon gifter sig.”

– Noor Jahan i Bangladesh

Vem äger din död? – ett allvarligt samtal i foajén

– Jag tror att varje människa äger sin död. Livet är en gåva, given till mig. Då äger jag också livet. Bimbi Ollberg, stiftsadjunkt, har ett klart svar på frågan "Vem äger min död?"

Text och foto: Lars Bäckman

Det är också rubriken på kvällens "Samtal i foajén". Ett 50-tal åhörare har slutit upp för att ta del av Bimbi Ollbergs tankar om döden som han samtalade om med journalisten Magnus Ihreskog. Temat kan tyckas tungt, men det är också tanken med denna serie. Det ska vara angelägna samtal som tränger djupare in i våra liv. Döden, angeläget, javisst, men kanske inte det vi pratar allt för ofta om. Rune Gardell inleder med att på flygeln spela *Somewhere over the rainbow*. På bordet mellan Bimbi och Magnus är ett ljus tänt.

"Döden, döden, döden", inleder Magnus Ihreskog sin dialog med. Han citerar Astrid Lindgren, som i flera böcker har skildrat döden, inte minst hur den drabbar barn. På sin ålders höst tyckte hon att det var det enda väninnorna talade om – döden. Men talar vi för lite om döden, frågar han Bimbi om.

- Död finns hela tiden omkring oss i media, filmer och tidningar, men vi har kommit allt längre ifrån den. I bondesamhället var döden en del av livet. Man låg lik hemma på gården och de flesta

Stiftsadjunkt Bimbi Ollberg samtalade med Magnus Ihreskog om döden. Foto: Lars Bäckman.

hade under sitt liv aldrig ens kommit i närheten av ett sjukhus eller äldreboende. I dag möter vi inte döden på samma sätt. Många träffar inte ens någon som ligger dödssjuk. Kanske är det vår rädsla och brist på erfarenhet av döden som skrämmer oss, funderar Bimbi Ollberg.

Magnus Ihreskog frågar om det är rätt att vi verkligen äger våra liv. Vi kan ta livet av oss, men vi kan inte bestämma att om vi blir svårt sjuka, har smärtor och inte vill leva, att vi då får dö. Bimbi är klar och tydlig med sitt svar.

- Jag tror inte på dödsstraff. Då tror jag inte heller på aktiv dödshjälp. Vem skulle jag kunna delegera det till, att kräva att han/hon ska ta mitt liv? Faktum är att av Europas länder är det bara Holland, Belgien och Schweiz som har någon form av aktiv dödshjälp.

Bimbi berättar att på en internationellt genomförd enkät svarade 80 % av de tillfrågade från Sverige att de skulle önska att de kunde få dödshjälp om de var obotligt sjuka och hade stark smärta. I ett internationellt perspektiv är det en mycket hög siffra. Av de länder som deltog i undersökningen var det bara Kina som hade högre andel tillfrågade som var för aktiv dödshjälp.

- I Sverige är vi väldigt duktiga på palliativ vård, att ge smärtlindring och mildra oro, konstaterar Bimbi. Han vet, han har arbetat många år som sjukhuspräst och mötte då döende människor nästan dagligen.

OM VI HADE DÖDSHJÄLP, när skulle vi kunna sätta in det? Vid vilken smärtgrans, till exempel. Vem avgör när det är dags? Det här är frågor som Bimbi Ollberg tar upp, för att visa hur svårt detta existentiella begrepp faktiskt är. Det här är inget politiskt beslut som kan fattas i Sveriges riksdag.

- Vi vill rädda liv. Ser vi någon som försöker ta livet av sig genom att hoppa i Visby hamn, då är jag säker på att de absolut flesta hoppar efter och räddar denna person. Det är en självklarhet.

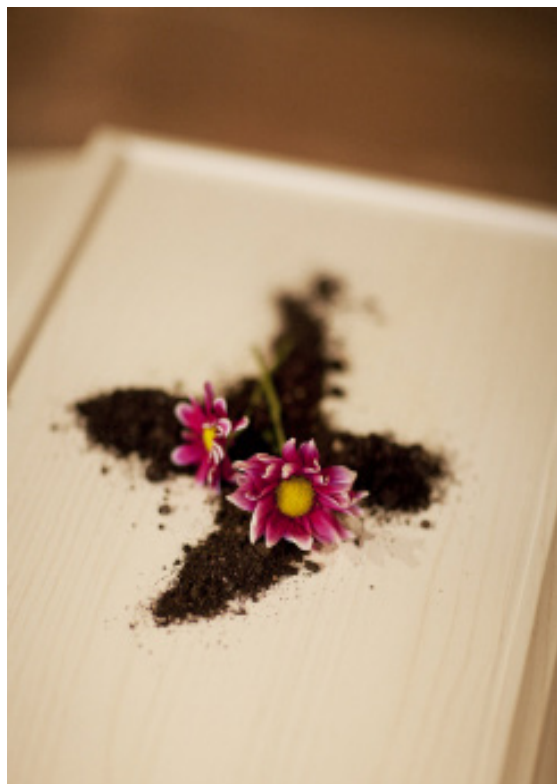
Bimbi har inte bara som sjukhuspräst mött människor som är nära döden. Som samordnare av jourhavande präst så vet han att den del av samtalen som kommer från personer som gett upp och tappat allt hopp, ökar.

MEN DET FINNS ALLTID ETT HOPP, en ljusglimt att ta tag i, säger Bimbi och berättar om den totalt förlamade kvinnan som vid 80 års ålder skrev en bok om hur bra hennes liv hade varit, trots sitt livslånga handikapp. Eller om 100 åringen som önskade sig ett lass släke för att ha till gödning på potatislandet, och om en romsk flicka i Rumänien som levde i en total misär, men som mest av allt önskade sig ett par röda skor. Då fick livet mening!

- Att ringa jourhavande präst är ett rop på hjälp. Att någon ser en. Men också för att diskutera mer existentiella frågor som om det är en synd att ta sitt liv. I dessa samtal gör vi en stor insats, men vi är inga terapeuter. Vi hänvisar och ger råd om var de kan vända sig för att få professionell hjälp. Jag har hört om flera som tack vare samtalet bestämde sig för att leva vidare och lyckades ta sig upp ur det djup de var. Jag måste säga att ibland har vi som människor lite för lätt för att ge upp och se döden som enda utväg.

forts sid 36

Foto: Alex & Martin /IKON

Nyanlända berikar församlingslivet

Det har varit, och är på sina håll fortfarande, livlig aktivitet i flera församlingar med anledning av att Gotland berikats med många nyanlända. Gårdskorset har besökt några av dem.

Text och foto: Rebecca Kinnander

HOBURG

När beskedet kom att 98 asylsökande skulle komma till Björklunda pensionat i slutet av november bildades, på initiativ av några enskilda privatpersoner, en grupp volontärer för att på bästa sätt ta emot de nyanlända. Det ordnades en stor välkomstfest i Vamlingbo och man har sedan dess erbjudit en mängd olika aktiviteter, däribland språkundervisning för både barn och vuxna, idrott, textil- och handarbete. De har vidare, tack vare pengar från stiftet, kunnat bidra med aktiviteter för ungdomar och planerar nu sommaraktiviteter som simskola, teckning,

fotboll mm för barn och familjer. Engagemanget i bygden är stort och man jobbar mycket med integration. Björklunda är en öppen mötesplats dit alla är välkomna att titta in för en pratstund

och fika eller för att hjälpa till med något. Pastorsadjunkt Benjamin Ulbricht, som är här någon gång i veckan, visar runt och berättar, tillsammans med Ann Olsson, en av de ansvariga.

”Engagemanget i bygden är stort och man jobbar mycket med integration”

Dagen för mitt besök är en solig dag i mitten av april och många är ute på cykeltur i det vackra vårvädret. Andra är i full

färd med att reparera cyklar, som Djeme från Afghanistan som bjuder in oss på te. Vi får en

Gullevi Dahlby, församlingssvärdinna, och Christina Odman, Röda Korset, på språkcaféet i Vibble gård tillsammans med Sidiqullah och Akkbar från Afghanistan.

jättefin pratstund och trots språkförbistringar förstår vi att Djeme och hans familj varit här i sex veckor, att de små barnen går i Öja skola och tonåringen i den internationella klassen på Högby i Hemse. Barnen lär sig svenska snabbt och tycker mycket om att vara i skolan!

Benjamin berättar att man är väldigt tacksam för alla kläder, cyklar och leksaker som har skänkts. Det kommer volontärer varje vecka, sorterar och ser till att allt kommer till glädje på bästa sätt. Mattor saknas däremot och Benjamin passar på att till Gårdskorsets läsare göra en efterlysning av mattor. När det gäller de andliga behoven tänker Benjamin att de nog behöver ha varit här lite längre innan man kan börja ta upp de frågorna och på vilket sätt församlingen kan vara behjälplig.

- Det är ännu lite svårt att kommunicera så gemenskapens glädje får täcka de delarna. Men då och då har vi nyanlända i gudstjänsten

STENKUMLA

I Vibble gård har församlingen, i samarbete med Röda Korset och ett antal frivilliga, sedan i början av terminen ordnat språkcafé en eftermiddag i veckan. Man bjöd in med flygblad och lappar på dari, farsi och arabiska och med en annons i tidningen. Första gången kom 15 personer, nästan bara män. Andra gången kom hela familjen och gruppen växte till över 40 personer. Nu går ju många av barnen i skolan så antalet deltagare har minskat något. Samma dag jag kommer på besök har man börjat flytta de nyanlända från Kneippbyn till andra ställen på ön så gruppen är mindre än vanligt och det finns lite oro i luften kring ovissheten om förflyttningarna.

Det har inte varit svårt att hitta volontärer till språkcaféet berättar Laila Klintbom och Christina Odman, två av de aktiva som varit med nästan varje vecka. Maria Engelhardt och Gullevi Dahlby som jobbar i församlingen är drivande och står för mycket av det praktiska kringarbetet.

- Det optimala är att vara en "lärare" på tre personer, berättar de vidare. Vi jobbar med barnböcker, kartor och spel, ritar och berättar med hela kroppen och har väldigt roligt! Det uppstår

många komiska situationer när vi försöker förstå varandra på olika sätt.

- Den 18 mars hade vi en stor internationell fest i bygdegården för över 200 personer. Det var Röda Korset, församlingen och bygdegårdsföreningen som arrangerade festen tillsammans med de nyanlända som hjälptes åt att laga mat från sju olika länder. Vi var ute och handlade i fem timmar för att få ihop alla ingredienser och kryddor!

Några har kommit väldigt troget varje gång – Akkbar och Sidiqullah från Afghanistan är två av dem. Sidiqullah som är 19 år har redan hunnit med två års juridikstudier på universitetet i Kabul och behärskar sex språk.

-Det bästa sättet att lära sig ett nytt språk är att prata, prata, prata hela tiden! säger han och skrattar. Jag kan redan 2000 svenska ord!

Akkbar hade en liten gård i Afghanistan som han lämnade bakom sig när han flydde tillsammans med sin dotter och dotterdotter. På en karta visar han den långa sträckan och de länder de har vandrat igenom på sin

flykt till Sverige.

BUNGE

På norra Gotland finns ett mycket aktivt nätverk, "Tillsammans på norr", som bildades samma dag som den första bussen med nyanlända asylsökande kom till Fårösund den 12 november. Ett tjugotal personer samlades i Bunge församlingshem för att diskutera hur man på bästa sätt kunde hjälpa till. I nätverket ryms alla som bor på norr eller har något intresse på norr och som vill engagera sig i både asylsökande och familjer som fått uppehållstillstånd och som fått möjlighet att bo permanent på norra Gotland. I nätverket ingår också representanter från olika föreningar. Bunge församling medverkar i många av aktiviteterna som erbjuds.

Diakon Katarina Gudinge och barnledare Caroline Sunnerstam har hand om den öppna barnverksamheten i Folkets hus i Fårösund. Där har man sedan en längre tid verksamhet på tisdagsförmiddagar och när den stora gruppen asylsökande kom

*"Jag kan
redan
2000
svenska
ord!"*

utökade man med en eftermiddagsgrupp. Antalet nyanlända deltagare har gått lite upp och ner. - Första gången kom 25 personer och det blev lite lätt kaotiskt men väldigt roligt och minst sagt dynamiskt! Barnen blir överväldigade av alla nya, spännande leksaker och precis som i vilken barngrupp som helst kan det bli lite bråk om grejerna. De talar ju dessutom olika språk och kan inte alltid förstå varandra, förklarar Caroline.

I början kom en hel del pappor med barnen de tider då mammorna fick undervisning i svenska. Efterhand har det blivit lite mer blandat men efterhand som barnen har börjat på förskolan har gruppen blivit mindre.

- Men vi har funnits här varje tisdag, bjudit på fika och erbjudit barnen både fri lek, sångstunder och sällskapsspel. Det har också blivit många fina samtal oss vuxna emellan vid kaffebordet, berättar Katarina.

Caroline som är ganska ny på norr berättar att hon har fått en fantastisk start som barnledare

i Bunge i och med engagemanget kring de nyanlända.

- Jag har på kort tid lärt känna samhället och alla människor på ett sätt som jag nog inte hade gjort annars. Dessutom är jag övertygad om att kraftsamlingen i "Tillsammans på norr" betyder jättemycket för en fortsatt positiv utveckling här.

KREATIV VERKSTAD I BUNGE

I Bunge jobbar också kyrkomusiker Tony Vuorinen och konstnären Susanna Kivistö med en kreativ verkstad för nyanlända. De har haft fyra grupper med fyra workshops vardera i en samlingsal på ett av boendena i Fårösund, Bunge vandrarhem.

När jag kommer är de i full färd med att placera ut penslar, svampar, färgburkar och stora skålar med vatten på borden. De använder sig av giftfria vattenfärger med väldigt starkt pigment och ett särskilt slags växtpapper i bambu. Tekniken är "vått på vått" vilket innebär att papperet ska vara genomdränkt i vatten när man börjar måla.

De yngsta deltagarna i kreativ verkstad i Bunge.

- På ett torrt papper finns så mycket motstånd, man kanske inte ens orkar måla något, förklarar Susanne. På det fuktiga pappret lever färgerna sitt eget liv och det är så befriande! Inget kan bli fel och man kan inte kontrollera – det är bara att hänga med och hitta möjligheter i det som händer. Resultatet är inte det viktiga, det är själva processen som är grejen. Det finns en terapeutisk tanke med den kreativa verkstan, fortsätter Susanna.

- Kroppen och sinnet påverkas av allt vi är med om och att få måla ur sig saker är förlösande. De starka färgerna är också helande i sig.

När klockan blir lite över halv två börjar de droppa in och sätta sig runt borden. Det är mest barn som kommer den här gången. Susanna och Tony visar hur man fuktar pappret med svampen och hjälper dem igång. De minsta behöver assistans mest hela tiden och deras iver, lust och koncentration går inte ta minste på. Det stänker färg och vatten över högt och lågt och det är minst sagt en levande, skapande verkstad jag får ta del av!

- I de första grupperna använde vi oss också av sång, toning och rytmik men det är inte helt enkelt utan ett gemensamt språk, berättar Tony. Gruppen behöver också vara lite mer homogen, som de var i början av projektet. Måleri är mer omedelbart och man behöver inte prata för att kunna måla!

När de två timmarna har gått ligger en stor samling målningar på tork och den 18 juni kl 14.00 blir det Sommarcafé på Kustateljén med vernissage och utställning av alla alster som skapats under våren. Välkomna!

VISBY

I Visby domkyrkoförsamling träffar jag Jacob Ahlin som är projektanställd för att bland annat jobba med de nyanlända som finns i Visby med omnejd. Han berättar om den stora välkomstmiddag man bjöd in till i november. Tottes och Gadds bussar ställde upp gratis med transporter från Kneipbyn och det kom över 230 personer.

- Domprosten höll ett välkomsttal som tolkades till de olika språken och frågade också vad vi som församling kan hjälpa till med. Konkret efterfrågades cyklar och kläder vilket vi kunde hjälpa till med ganska omgående, genom att informera om vart de skulle vända sig, berättar Jacob.

- Tack vare en tidningsannons anmälde sig 50 volontärer till att bidra i arbetet med de nyanlända och de är förstås en stor och oumbärlig tillgång i de aktiviteter som vi sedan drog igång.

- Tre förmiddagar i veckan har vi haft öppet hus och erbjudit språkundervisning, gemenskap och guidning i det svenska samhället. Vi har pratat demokrati och kvinnorrättsfrågor, om allemansrätten och djurskötsel. Vi har ibland haft vilda diskussioner och det har förstås varit väldigt lärorikt för alla inblandade, betonar Jacob.

- När svenskaundervisningen på boendena erbjöds dagtid bytte vi till att ha öppet hus kvällstid och upphörde också med att hämta dem. Det blev en försäkringsfråga men det handlade också om att de började ta sig hit på egen hand i takt med att värmen och ljuset återvände om kvällarna. Det kom mellan 5 och 15 personer per gång men kvinnorna uteblev mer och mer.

- Så vad gör vi? Kvinnokvällar! Med hjälp av Madelene Johansson på integrationsenheten ordnades en kväll för kvinnor med en föreläsning om bland annat jämställdhetsfrågor som tolkades till arabiska och persiska. Det kom ett 80-tal, 50-60 kvinnor och 20-30 barn och det var, såvitt vi kunde förstå, väldigt uppskattat.

Församlingen ordnade ytterligare två kvinnokvällar men intresset svalnade, liksom intresset för våra övriga aktiviteter och Jacob tror att det beror på att många av de nyanlända har tappat orken i sin väntan på besked om uppehållstillstånd och för att många blivit avvisade.

Det är väldigt påfrestande för dem och han berättar att det är många som håller kontakten, ringer och vill ha hjälp på olika

Fortsättning på sid 37

Några kyrkor väl värda att besöka

Torsten Svensson, en av våra mesta kyrkohistoriker; ja, ni har säkert hört när han och Joakim Åstrand på Radio Gotland besöker våra kyrkor, eller så har ni kanske blivit guidade av denne lärde man. Här tipsar han om några av sina egna favoriter.

Text: Torsten Svensson. Foto: Visby stift, Britta Lundqvist, Karolina Johansson.

Gotland är som ett smörgåsbord när det kommer till medeltida kyrkor, det vet alla som varit på ön. Under sommaren brukar alla kyrkor på ön hålla öppet, vilket är en mycket välkomnande gest från de olika församlingarna. Avvikelser förekommer förstås, en del av kyrkorna är till exempel under renovering och hålls därför låsta. Men bättre det, än att få något löst föremål i huvudet.

Jag kommer här att presentera några av mina favoritkyrkor, som jag rekommenderar alla att besöka.

Eke kyrka på sydöstra delen av ön bär många drag av hur en kyrka ursprungligen såg ut. Besökaren får dock tänka bort bänkinredningen och predikstolen som ju båda är efterreformatoriska.

Däremot har man här ingen altartavla utan enbart ett kors på altaret. Något som var gällande för den tidiga kristna kyrkan. När altartavlorna på 1200- och 1300-talen gjorde entré, så förändrades hela interiören bland annat ljusmässigt. När kyrkorna tillkom så var ljusinsläppen av största vikt, vilket kom så att säga att motverkas av altarprydnaden. Det var inte för inte som koret räknades som Paradiset. Under 1600-talet och senare blev det etter värre då stora altartavlor ställdes på altarbordet som i vissa fall helt kom att förta fönstrens ljusinsläpp. Fönstrens funktion i en kyrka är ändå att de följer tanken på att det rör sig insläpp för det "himmelska ljuset". Men som sagt, i Eke kan besökaren få känslan hur det en gång såg ut i ett tidigmedeltida kyrkorum. Dessutom står det en Mariaskulptur på sin rätta plats, det vill säga placerad på Mariaaltaret som alltid var uppmurat vid norra tri-

Kyrkorna i Eke, Bunge, Hellvi och Lye, fyra av Torsten Svenssons favoriter.

umfångsväggen. På det södra sidoaltaret stod ett manligt helgon.

Studera även dopfunten som står strax innanför torningången. Funten är även den placerad på ursprungligt rätt ställe. Dopfontens ursprungliga plats är nämligen långt nere i kyrkans väster. Studera de fantastiskt utmejslade scenerna på cuppan, vilken kan hänföras till stenmästaren Sigräf och hans verkstad. Vilken kunskap och formkänsla besatt inte dessa medeltida artister.

Kasta även ett öga eller två på kalkmålningarna. De som omger triumfbågen är från 1200-talet och de på norra väggarna i både långhus och kor är från andra hälften av 1400-talet. De senare är utförda av den så kallade Passionsmästarverkstaden. Anledningen till detta namn är att verkstaden målade Kristi passionshistoria i mer än 50 av de gotländska kyrkorna.

En annan kyrka som jag haft förmånen att arbeta mycket med är **Hellvi kyrka** på norra delen av ön. Den som byggde denna kyrka visste vad han gjorde kan man lugnt säga. Dessutom har han tacksamt nog signerat sitt verk genom den runinskrift som löper i korportalens tympanon (överdel): *Lafrans, mästare Botvids son byggde denna kyrka. Från Eskelhem.* Detta är en stenmästare som verkligen kunde sitt yrke. Det förstår man inte minst när man betraktar de kapital och konsoler som finns inne i kyrkan. Se bland annat på det fantastiska handlaget som använts i utsmyckningen av den konsol som sitter ovanför läktaren i norr. Det är yrkeskunskap det.

*”Verkstaden
målade Kristi
passionshistoria
i mer än 50 av
de gotländska
kyrkorna”*

På Hellvi kyrkas sydvägg är en så kallad katekismustavla upphängd. Tavlan består i huvudsak av ord och en och annan liten bild. Dessa tavlor blev populära efter reformationen då bilden till en del förlorade sin betydelse och ordet steg fram som det ledande och vem skrev då ordet? Jo, det gjorde de fyra evangelisterna och det är därför de avbildas så ofta på till exempel predikstolar.

Grannkyrkan i Bunge bör man också besöka med sitt tyska 1400-talsmåleri och en offerstock i kalksten. Offerstockar gjorda i kalksten är mycket sällsynta och så vitt jag vet så finns det enbart två andra exempel, båda i Tyskland. På Bungeexemplaret ser vi bilden av en tronande Kristus och ett lejon. I detta fall är lejonet en symbol för Kristus. Bunge är enligt mitt förmenande katedralen på norra Gotland.

En annan kyrka man inte bör missa är **Lye kyrka** med norra Europas vackraste glasmålningar. Studera i synnerhet bilden av Katarina av Alexandria i södra korfönstret. Även detta ett fantastiskt konstverk, bärande i minnet att när kyrkors inventarier tillkommer är de inte konst som vi ser på begreppet utan liturgiska föremål, färdiga att

på olika sätt användas i mässans olika delar.

Ja så här skulle jag kunna fortsätta sida upp och sida ned, men jag stoppar här och ber er att själva åka ut till kyrkorna, för att gå i en mässa, studera, fundera och läsa vidare om dessa märkliga byggnader, deras detaljer och förstås deras inventarier.

Det finns 100 kyrkor på Gotland och 100 anledningar att besöka dem. Inte minst för upplevelsens skull; stillheten, lugnet, den andliga stämningen, men också för att våra kyrkor är intressanta och spännande rum, rum där vi snabbt förflyttas 800 år tillbaka i tiden. Alla våra kyrkor är öppna dagtid mellan 15 maj och 15 september. I sommar pågår restaurering av Lärbo, Vall och Atlingbo kyrka och de är därmed stängda. I sommar arrangerar Visby stift två guidade bussturer till några av våra kyrkor. Den 1 och 8 augusti är turerna planerade till. Se annons på vår webb för mer information.

**100 KYRKOR
100 ANLEDNINGAR
ATT UPPLEVA DEM**

Svenska kyrkan VISBY STIFT
www.svenskakyrkan.se/visbystift

Rapport från ett besök i ”Rättfärdighetens” kyrka

Konkordatet mellan Svenska kyrkan och IFI (Iglesia Filipina Independiente) på Filippinerna fyller i år 20 år. För att bl.a. uppmärksamma detta jubileum var biskop Sven-Bernhard, Annika Hakalax och Bimbi Ollberg från Visby stift (som är ansvarigt stift för relationen mellan SvK och IFI), Malin Grundström, Adriana Castellú Camp och Jenny Nordin från Kyrkans hus, Josefina Klang och Bettina Klinke från Svenska Kyrkans Unga och Dieter Mitternach (Svenska kyrkans teolog med arbetsområde Asien) från Hong Kong. Besöket genomfördes under en vecka i mitten av februari i år. **Text och foto: Bimbi Ollberg.**

Förutom samtal om nuet och framtiden för vår relation, diverse festligheter, besök på ärkebiskopskansliet och möten med Filippinska deltagare i Ung i Världsvida kyrkan, fick vi även möjligheten att besöka några av den Filippinska kyrkans projekt. Halva gänget gjorde ett besök på kyrkans teologiska utbildning, några församlingar, ett fabriksprojekt och ett spännande arbete för sjömän. Den andra halvan flög ner till ön Leyte i söder som drabbades extremt hårt av tyfonen Yolanda för drygt 2 år sedan, mötte församlingar och andra mitt i återuppbyggnaden efter tyfonen. Jag tillhörde den andra gruppen och tänkte förmedla några minnesbilder ...

24). Och vi fick verkligen se hur detta fungerade i praktiken. Mötet med en fattig fiskarfamilj som 1991 förlorade allt i en tidigare tyfon och långsamt hade kunnat återvända till livet igen, för att uppleva hur Yolanda slog allt i spillror en gång till, det mötet har etsat sig fast på näthinan. Idag har familjen, med kyrkans stöd, fått ett nytt litet hus och del i en ny liten fiskebåt. När vi bröt bröd och delade en måltid utanför familjens hus förstod jag vad Kristus, genom sin kyrka, verkligen kan göra för dem som förlorat allt hopp. Egentligen inte för, utan tillsammans med! Närvaro och delaktighet blev ledorden! Ögonen öppnades och vi kunde återvända för att berätta.

ETT GRUNDLÄGGANDE TEMA för hela vistelsen var Lukastexten om Emmausvandrarerna (Luk.

Mottagningsfest för Svenska kyrkan.

Lumad folket mördades och fördrevs med statens inofficiella godkännande. Bildokumentation på övergreppen.

VI HADE OCKSÅ FÖRMÅNEN ATT TRÄFFA representanter från Lumad-folket, ett folk som i århundraden levtt och brukat sin jord på en av de sydligaste öarna, Mindanao. Idag är de fördrivna från sin jord med våld och tvingas leva i evakueringsläger utan möjlighet att kunna återvända. Orsaken – man har hittat bl.a. kol och nickel och staten har gett brytningsrätten till ett gruvföretag, Abacus Coal, som med hjälp av paramilitära styrkor kom till byarna, sköt ihjäl ledarna, avlivade boskapen, brände ner husen och skördarna, skövlade skogen och tvångsförflyttade människorna som bodde där – allt detta med statens och militärens inofficiella godkännande.

MER ÄN 3000 PERSONER LEVER IDAG EVAKUERADE på ett sportcenter, utan tillräckligt med mat eller husrum, hotade till livet om de försöker återvända till sin egen jord. Men kyrkan är närvarande! Närvarande med fysisk hjälp, med juridisk rådgivning och med andligt stöd, medan världssamfundet tiger och de Filippinska myndigheterna vägrar agera. Vi fick ett bibelord med oss: "Lär er göra det goda. Sträva efter rättvisa, stöd den förtryckte. För den faderlöses talan, skaffa änkan rätt" (Jes. 1:17).

IFI ÄR EN KYRKA SOM FÖDDES UR LÄNGTAN efter rättfärdighet, frihet och erkännande för de fatiga, de förtryckta och de "röstlösa", en kyrka som står med båda fötterna på jorden och lever ut Jesu ord om: "Jag var hungrig, och ni gav mig att äta, jag var törstig och ni gav mig att dricka, jag var hemlös och ni tog hand om mig, jag var naken och ni gav mig kläder, jag var sjuk och ni såg till mig, jag satt i fängelse och ni besökte mig"

(Matt. 25:35-36). IFI är en kyrka vi har mycket att lära oss av, men också mycket att erbjuda i form av konkret stöd, förbön och erfarenhetsutbyten.

Samtalen under lördagen mellan de två kyrkornas delegationer kom att handla om visioner och mål för det framtida samarbetet. Vi konstaterade att en hel del har gjorts sedan IFI hade en delegation i Sverige sensommaren 2015, men en hel del återstår. Utbyten av ungdomar och teologer står i fokus, men även församlingsutbyten och ett utbyte av "expertis" inom olika områden finns med i målen för samverkan.

FÖR VISBY STIFTS DEL HANDLAR det mycket om att vårda relationen och ansvara för att arbetet med en fördjupad samverkan inte faller mellan stolarna eller nedprioriteras. Likaså finns Visby stift med i ungdomsutbytet Ung i Världsvida kyrkan.

VISTELSEN PÅ FILIPPINERNA AVSLUTADES med en stor jubileumsmässa i katedralen i Manilla, då biskop Sven-Bernhard predikade, med efterföljande fest. Den Filippinska kyrkans glädje över samarbetet och konkordatet gick inte att ta miste på – vi är på väg, tillsammans, för en rättvisare värld. Och på vår vandring får vi bära ut budskapet om vad vi sett och hört, här, där och tillsammans!

34 timmar efter avfärden i Manilla landade vi i Visby, fyllda av intryck och hopp, men också en längtan efter att vara en närvarande kyrka, att få göra mer - tillsammans.

Nytt vänstift på gång?

I augusti 2015 besökte biskop Solomon Massangwa från NCD i Tanzania Visby och idén om ett framtida vänstiftsarbete föddes. **Text: Bimbi Ollberg.**

Den Lutherska kyrkan i Tanzania (ELCT) är en av de snabbast växande lutherska kyrkorna i världen. Den har idag över 6,5 miljoner medlemmar (med en ökningstakt på mellan 3-7% per år de senaste 8 åren). NCD är ett av ELCTs 24 stift och ligger geografiskt i landets norra del, väster om Kilimanjaro, och gränsar till Kenya i norr. Stiftet har ca 800 församlingar och betjänas av 80 präster och 700-800 evangelister.

Förslaget från biskop Massangwa och mig, som stiftsstyrelserna i respektive stift godkänt, är att Visby stift och North Central Diocese inom ELCT under 2016-2017 inleder fördjupande relationsskapande åtgärder, för att 2018 skriva ett vänstiftsavtal.

Visby stift har inte något vänstift utanför Europa, samtidigt som det internationella engagemanget inom stiftet alltid har varit starkt. För att inte tappa detta historiska engagemang vore det viktigt med

ett konkret "arbetsområde" utanför Europa. NCD har idag en stark tillväxt och har arbetat mycket med att utveckla små landsortsförsamlingar. Vi har en hel del att hämta hem av deras erfarenheter. NCD har också en stark lekmannaprofil (pga brist på präster), vilket borde kunna inspirera lekmän i Visby stift att ta/få större engagemang i församlingslivet.

"NCD har ett stort behov av stöd och hjälp när det gäller undervisning av såväl präster som lekmän."

NCD har ett stort behov av stöd och hjälp när det gäller undervisning av såväl präster som lekmän. Visby stift har kompetenta präster som kunde göra en betydande insats och samtidigt få nya erfarenheter och vidgade vyer kring "att leva kyrka". Bönen har en central plats i NCDs liv, vilket skulle kunna inspirera präster och

lekmän i Visby stift till ett mer prioriterat böneliv. Vänförsamlingsrelationer med församlingar inom NCD skulle kunna inspirera församlingarna i vårt stift och även vara av stor betydelse för församlingarna i NCD.

Biskop Solomon Massangwa
från NCD i Tanzania. **Foto: Lars Bäckman**

UNDER 2016–2018 KOMMER FÖLJANDE ATT SKE:

- Utbyte av ”historier” och berättelser i respektive stifts informationsmaterial med berättelser/historier från församlingslivet för att ge information om våra stift.
- Församlingar erbjuds möjligheten att skapa vänförsamlingsrelationer och volontärer från Visby stift erbjuds möjlighet att arbeta i Tanzania i något projekt som NCD vill prioritera.
- Församlingar i NCD införs i Visby stifts förbönskalender. En stiftskollekt i Visby stift per år öronmärks för NCD.
- Under 2016-17 skissas på ett vänstiftsavtal som undertecknas vid en högtidlig ceremoni i Visby av respektive stifts biskop våren 2018 och vid en motsvarande ceremoni i Arusha under hösten 2018.
- Biskop Massangwa kommer att delta i präst- och diakonfortbildningen i Visby stift i januari 2017.

Visby stift har sedan tidigare tre vänstift som stiftet har ett utbyte med.

KÖPENHAMNS STIFT, dit Bornholm också tillhör. Här har utbytet framförallt varit på den musikaliska fronten. Orgelkonserter och körsamarbete.

SOEST i Norddrehin Westfalen. Staden är också vänort med Visby och det är framförallt ungdomsutbyte mellan Visby stift och Soest som har varit aktuellt.

GIBRALTAR. Församlingsamverkan inom SKUT.

Olle har varit i Afrika och blivit imponerad av Svenska kyrkan

- Jag blev imponerad av bredden på Svenska kyrkans projekt. Man satsar inte bara på en nivå i samhället, utan har insett att det gäller att nå alla, men så klart med olika åtgärder. Vi fick se projekt riktade till mammor i kåkstäderna, där det primära var att sänka den höga barndödligheten, ett annat var hur man bearbetar orättvisor som fortfarande hänger kvar efter det att apartheidpolitiken avskaffades och det tredje var på universitetsnivå. Där var Svenska kyrkan med och stöttade en masterutbildning om religion och gender.

Text: Lars Bäckman. Foto: Olle Jonsson.

Olle Jonsson som till vardags arbetar som klockare, pedagog med mera i Dalhems församling, berättar entusiastiskt om den resan han gjorde i november 2015 med Svenska kyrkans Internationella grupp. Representanter från samtliga stift deltog i den veckolånga rundresan som framförallt utgick från Kapstaden och dess omgivning.

- Syftet var att titta på de projekt som Svenska kyrkan stödjer i Sydafrika, att få inblick i

problematiken och så klart, berätta vidare om det vi sett och upplevt i våra stift.

GRUPPEN BESÖKTE FÖRST EN AV KAPSTADENS största kåkstäder, Khayelitsha. Spädbarnsdödlighet är ett stort problem och "Låt fler barn fylla fem!" var temat för julkampanjen 2014-2015.

Kåkstaden Khaeylitsha är ett oändligt myller av skjul, de flesta uppförda av korrugerad plåt.

I kåkstaden, Khayelitsha bedriver Svenska kyrkan ett mentorprogram.

Olle Jonsson med två av de kvinnort som var mentorer i kåkstaden.

Många målade i vackra färger, andra rostiga och förfallna. Här bor mer än en halv miljon människor, hur många vet nog ingen. Överallt ser man barn. Men i denna misär och kaos finns en stolthet och organisation som överraskade Olle.

- Det fanns en stolthet hos de som bodde där, och stor uppskattning för det de faktiskt hade. När vi kom hade många kvinnor och

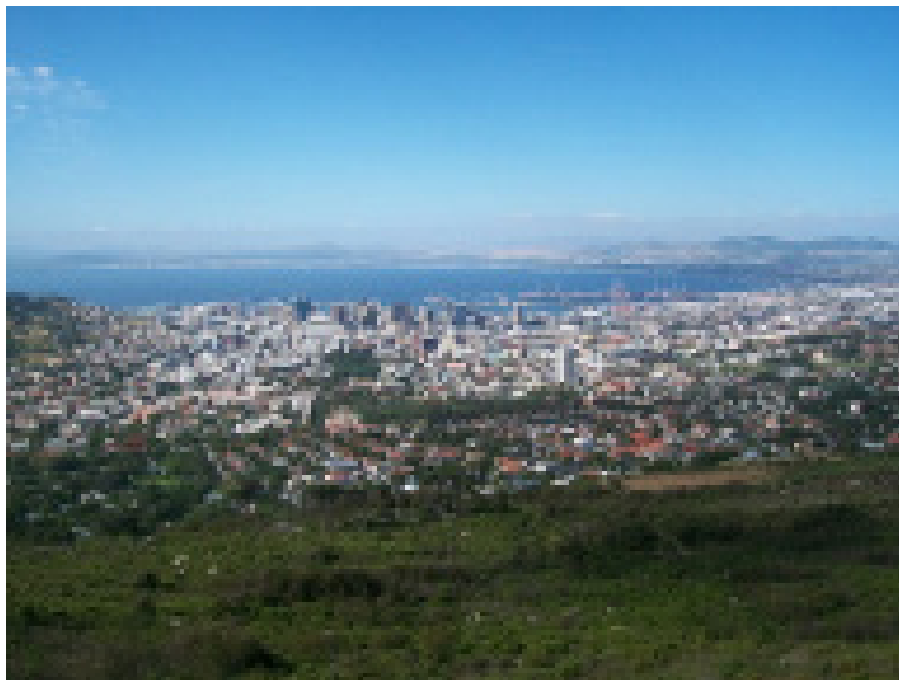
*”56 barn av
1000 kommer
aldrig uppleva
sin femårsdag.”*

barn klätt upp sig. De ville visa sina fina kläder. Kåkstaden var också mycket bättre organiserad än vad jag hade trott. Varje plåtskjul har numera byggnadslov och el! Får man några pengar över så lägger man det gärna på att måla och hålla snyggt i de enkla skjulen, berättar Olle.

I KHAEYLITSHA ARBETAR SVENSKA KYRKAN med ett projekt vars syfte är att minska den höga barn-
dödligheten. På varje 100 000 födsloar dör 310
mödrar i barnsäng i Sydafrika och 56 barn av
1000 kommer aldrig uppleva sin femårsdag. Det
här är de nationella siffrorna. I en kåkstad som
Khaeylitsha är dödstalet betydligt högre. Men
genom kunskap om rätt kost och för många att
verkligen ta sin bromsmedicin mot AIDS, har
barndödligheten minskat betydligt. Vägen till
kvinnorna går via goda förebilder, mentorer som
Svenska kyrkan utbildar.

- Det var lite speciellt. Vi, tre män
från besöksgruppen, fick sitta ner
och prata med ett par mentorkvin-
nor. Det blev ett mycket givande
samtal.

Apartheid är avskaffat sedan 1994,
men det är långt till ett jämlikt samhälle. Orätt-
visorerna sitter djupt i det Sydafrikanska samhället
och vägen är lång att gå.

Kapstaden är det näst
största storstadsområ-
de i Sydafrika med 3,7
miljoner invånare.

- Ta bara det här med elkonsumtionen. Det var bara 5 % av landets invånare som utnyttjade elnätet innan apartheid avskaffades. Nu ska alla få del av den. Landet är fattigt och var utarmat efter alla bojkotter mot den tidigare regimen. Nu gäller det att skapa arbetstillfällen för att få en mer jämt fördelad inkomst i landet. Men det är inte helt lätt. Industrier har flyttat till Asien, dit de har lockats med billigare arbetskraft. Här har Sydafrika svårt att konkurrera.

KAPSTADEN ÄR EN BLANDAD STAD. Men universitetsstaden Stellenbosch domineras av afrikander, alltså ättlingar till holländare, och här såg Olle näst intill bara vita människor.

- De icke vita man såg var mest gatsopare eller uppässare. Det kändes inte särskilt bra, men på universitetet pågick en intressant utbildning som Svenska kyrkan sponsrade, en masterutbildning i religion och gender.

- Vi fick träffa ett par kursdeltagare på mastersutbildningen. En av dem var Melenay som var präst. Kvinnoprästmotståndet är inte särskilt utbrett, men jämställdhetsfrågor har i allmänhet låg prioritet. Tack vare att hon var präst bröt hon många könsbarriärer och kom in i typiskt manliga världar. Det var för henne en värdefull erfarenhet som hon drog nytta av i sin jämställdhetskamp. Linda, en manlig sjuksköterska, för övrigt den enda manliga sjuksköterskan på det stora sjukhus som han arbetar på, berättade om sina erfarenheter av att arbeta i en typisk kvinnlig värld. Båda gick de masterutbildningen i gender och religion.

SYDAFRIKA HAR RELIGIONSFRIHET. Men det är den kristna tron som dominerar. Cirka fyra femtedelar av befolkningen är kristna. Men det är också vanligt med en blandning av kristna läror och traditionell afrikansk religion, där förfädernas andar har stor betydelse.

Det tredje projektet som gruppen fick se och höra mer om riktade in sig på den medelklass som ökar kraftigt. Den svarta medelklassen i Sydaf-

rika har fördubblats de senaste tio åren. Svarta utgör numera 51 procent av medelklassen och är den främsta tillväxtfaktorn i landet. Men fortfarande tjänar vita sex gånger mer än svarta, och framför allt ute på landet och i städernas utkanter består många orättvisor, med hög arbetslöshet och fattigdom.

- Ta bara det här med el-konsumtionen. Innan apartheid avskaffades utnyttjade bara 5 % av Sydafrikas invånare dess elnät. Hur får man en mer jämt fördelad konsumtion av landets infrastruktur? Frågar Olle retoriskt.

ARBETSLÖSHETEN ÄR HÖG, särskilt bland de svarta. Att skapa nya jobb är inte heller lätt. Industrier flyttar från Sydafrika till Asien där lönerna är betydligt lägre.

Svenska kyrkan arbetar i ett projekt för att synliggöra orättvisor och ordna möten mellan de olika grupperna för att på så vis kunna diskutera och åtgärda orättvisor som man kanske inte alltid ser eller tänker på.

”Svarta utgör numera 51 % av medelklassen och är den främsta tillväxtfaktorn i landet”

Prästen Melenay och sjuksköterskan Linda, två av deltagarna i genusprojektet.

- Det är lätt att vissa orättvisor kan bli allmänt accepterade. Det här projektet visade upp orättvisor och ledde fram till vilka åtgärder som kunde göras. Jag tänkte på sinnesrobönen när de berättade om projektet, säger Olle och citerar: ”Gud, ge mig sinnesro att acceptera det jag inte kan förändra, mod att förändra det jag kan och förstånd att inse skillnaden.”

- Jag kände mig stolt över att vara representant för Svenska kyrkan och att vara svensk. Sverige är mycket uppskattat för stödet i kampen mot apartheid och Svenska kyrkan driver bra projekt, projekt som är uppskattade och som leder framåt. Det är också projekt som är universella, som går att praktisera överallt där orättvisor och fattigdom råder.

MEN MÅNGA AV DE PERSONER OLLE TRÄFFADE uttryckte att de i dag saknar Sverige. Visst skulle Sydafrika behöva ekonomiskt stöd, men det är inte det som de saknar mest, det är kontakterna och utbytet länderna emellan som försvunnit under de senaste 20 åren. Särskilt den Lutherska kyrkan tog upp det vid flera tillfällen.

Nattvardsgudstjänst. Brödet och vinet delades ut i bänkarna.

EFTER ATT OLLE KOM HEM TILL GOTLAND har han varit runt i olika församlingar och berättat om sina intryck. Men inte bara berättat han har också plockat fram och sjungit ett antal låtar som speglar intrycken från resan.

- Desmond Tutu utstrålar alltid glädje, trots motgångarna och den tuffa kampen. Alla positiva människor, trots att de inte har med våra mått mycket att glädjas över – därför passade Chaplin låten Smile, så bra, så den har jag spelat och sjungit när jag varit ute och berättat om Sydafrika!

”Welcome to my office”. Med ett brett leende, välkomnade den man som stod och svabbade golvet på pissoaren på flygplatsen i Kapstaden. Det var ett av de sista intrycken jag fick av Sydafrika och sammanfattar fint den positiva inställning som sydafrikanerna har. Här kan saker och ting bara bli bättre! Svenska kyrkan är en viktig del i det arbete.

Läs mer om Svenska kyrkans internationella arbete på www.svenskakyrkan.se/svenskakyrkansinternationellaarbete

Svenska ungdomar är mycket nöjda med sin konfirmationsundervisning. Foto: Alex & Martin

Konfirmation i Europa - hur ser det egentligen ut?

Visst ställer man sig frågan då och då; hur ser det ut i andra länder med antalet konfirmander? Vi vet att på många håll minskar grupperna i antal och vi frågar oss kanske om innehållet och ambitionerna med konfirmationsundervisningen är den rätta. En ny bok; Konfirmanders perspektiv på tro, identitet och relationen till kyrkan i sju Europeiska länder, ger delvis svar på detta. De länder som ingår i forskningen är Sverige, Norge, Finland, Danmark, Tyskland, Schweiz och Österrike. Erika Willander från kyrkokansliet kan berätta mer. **Text: Lars Bäckman.**

- Jag har arbetat ganska länge med religionssociologiska frågor. En av de senaste arbetsuppgifterna var att ingå i den grupp som sammanställde ett stort material, 40 000 enkäter från nio Europeiska länder, och jag har även gjort några djupdykningar i detta omfattande material i en uppsats med titeln, Youth and Confirmation work in Europe, berättar Erika Willander, forskare på kyrkokansliet, Uppsala.

Det är ett intressant material de har tagit fram

och som sträcker sig över en längre tidsperiod. Samma konfirmander har nämligen tillfrågats just före starten av konfirmationsundervisningen, i slutet av den, och ett par år efter avslutad konfirmation.

GEMENSAMT FÖR ALLA DESSA LÄNDER är att de ser konfirmationen som just steget mellan dop och nattvard. Men det skiljer sig en hel del mellan de olika ländernas inriktning på innehåll och syfte.

I SVERIGE ÄR RIKTLINJERNA TYDLIGA, undervisningen ska relatera till konfirmandens egna livsfrågor. Det har gällt sedan slutet av 1990-talet. Och det är märkbart, i Sverige är konfirmandarbetets målsättning mycket mer fokuserat på den unga människans liv än i de andra undersökta länderna.

- Vi vet att andelen konfirmander i Sverige har halverats på 45 år. Vid en jämförelse så gick Sverige från ett internationellt mycket högt tal, där 80 % av alla ungdomar i en årskull konfirmerades tills i dag då jämförande tal är cirka 40 %. Andra europeiska länder har inte alls haft samma kraftiga nedgång, visar Erika och tar Finland som exempel.

- Jämfört med till exempel Finland, där 85 % fortfarande konfirmerar sig, så kan de visserligen se en nedgång under samma period, eftersom det tidigare var nästan alla ungdomar som deltog i undervisningen.

Erika fortsätter och jämför med Norge och Danmark som också har en betydligt högre andel konfirmander än Sverige, även om det inte når upp till Finlands höga tal. Sverige ligger numera på en nivå jämförbar med Tyskland och Schweiz.

Erika Willander, Sveriges representant i den internationella forskargruppen. Foto: Lars Bäckman

”Konfirmationsundervisning är Sveriges i särklass största ungdomsaktivitet.”

Det finns dock glädjeämnen. Konfirmationsundervisning är Sveriges i särklass största ungdomsaktivitet. Det finns ingen idrott eller annan ungdomsaktivitet i föreningsform som kan locka 40 % av alla ungdomar, och glädjande nog uppskattar man undervisningen. På enkäten finns frågan om man har varit nöjd med sin konfirmation, där svarar de svenska ungdomarna till 90 % att de är det. Det är högst andel bland de jämförda länderna.

EN INTRESSANT FRÅGA ÄR hur många av de som konfirmerade sig kallar sig kristna och därmed bekräftar sitt dop. Här blir det lite knepigare.

- I Sverige är det endast 35 % som svarar ”ja” på den frågan, men om man gör tillägget, ”Jo, vid vissa tillfällen”, så kan 65 % av dem kalla sig kristna. Det här är en relativt låg siffra i jämförelse med de övriga nordiska länderna, visar Erika på i statistiken.

Hon bläddrar vidare och pekar på frågan ”Har du stärkts i din tro?” Det visar sig att ungefär 50 % av de nordiska konfirmanderna tyckte det.

- Om man analyserar den svenska gruppen så ser man att ungefär hälften av ungdomarna blir mindre troende efter sin konfirmationsundervisning. Men man kan också se att den grupp av ungdomar som varit med från början, gått på kyrkans barntimmar med mera, uppger att deras tro har stärkts av konfirmationsundervisningen. Här är en tydlig skillnad jämfört med de som inte har haft kontakt med kyrkan innan konfirmationen.

VARFÖR KONFIRMERAR MAN SIG DÅ? Ja, svaren varierar från att ”bli stärkt i sin tro” till ”jag har hört att det är roligt”. Det visar sig att just den sistnämnda; ”Jag hade hört att det var roligt” stämde på 69 % medan bli stärkt i min tro, uppgav endast av 21 %.

- Men det finns inget motsatsförhållande i Sverige mellan dessa förhoppningar visar enkätsvar. Så slår man samman ”Jag blev så väl stärkt i min tro som hade det roligt”, är en stor grupp. 88 % tyckte att de hade haft roligt och 48 % att de hade stärkts i sin tro, berättar Erika.

forts sid 36

Konfa - en ständig källa till glädje

Man kan vara sig själv till 100 % och lite till, utbrister ungdomsledaren Oscar och kompisen Simon håller med. De hade känt till varandra lite innan, men under konfirmationstiden blev de vänner. Nu har de varit ledare några år i gruppen jag ansvarar för. Görel Robsarve Malmros är sedan några år församlingsassistent och kommunikatör i Norra Gotlands pastorat. Varje vecka möter hon unga människor som funderar på tro och hur livet ska bli. Jobbet som konfaledare är en ständig källa till glädje och möjlighet till inblick i tonåringars liv idag. Här berättar hon om sina erfarenheter!

Text och foto: Görel Robsarve Malmros.

- Vi hade så fantastiskt kul under vår konfatid, så vi ville vara med och ge tillbaka och göra det lika bra för de nya konfisarna, förklarar de. Det är inte så ofta de använder det långa ordet konfirmation. Oftare blir det konfa, och konfisarna om de åttondeklassare som valt att testa och utveckla sin tro.

- När vi åker iväg på lägren, både till fjällen och övernattningarna här på Gotland, så är vi som en stor familj, berättar ledaren Simon. Familjen Annorlunda! Man bondar med de nya konfisarna på lägren och får vänner för livet.

I ÅR INLEDER SVENSKA KYRKAN NATIONELLT en kampanj för ökat deltagande i konfirmandgrupperna – Krafttag Konfirmation. Några stift erbjuder även sina medarbetare fortbildningar på högskolenivå för att bli vassare på att möta ungdomars frågor och funderingar och längtan efter tro.

”Vi är som en stor familj, berättar ledaren Simon. Familjen Annorlunda!”

PÅ GOTLAND HAR MAN sedan flera år samverkat kring en konfirmationsbroschyr som det är tänkt att alla fjortonåringar på ön ska få del av. Där finns alla möjligheter till konfirmation presenterade i ett litet

Jens Peterson berättar om nattvarden för några av årets konfirmander.

format. Ofta skickas broschyren ut tillsammans med församlingens egen inbjudan till konfirmationsundervisning. Kombinerat med ett fortlöpande arbete med att vässa stiftskonfirmanddagarna så gör det att ungdomarna får upp ögonen för att det är fler som gör det här. Gruppträcket hos åttondeklassare ska inte underskattas...

- Hela släkten har konfirmerat sig, så då ville jag testa, säger konfirmanden Emil. Sen var det faktiskt riktigt kul när man kom hit. Jag har lärt känna nytt folk och lärt mig många nya saker. Det står så många udda saker i Bibeln som man kan fundera på, det är roligt. Som de där hjortkalvarna [i Höga Visan], det var lite oväntat!

- Jag visste inte så mycket om konfirmation innan jag började, säger femtonåriga Emma från Väskinde. Men man får lära sig mer om Gud, Jesus, livet – och så händer det så mycket roliga grejer, med läger och annat.

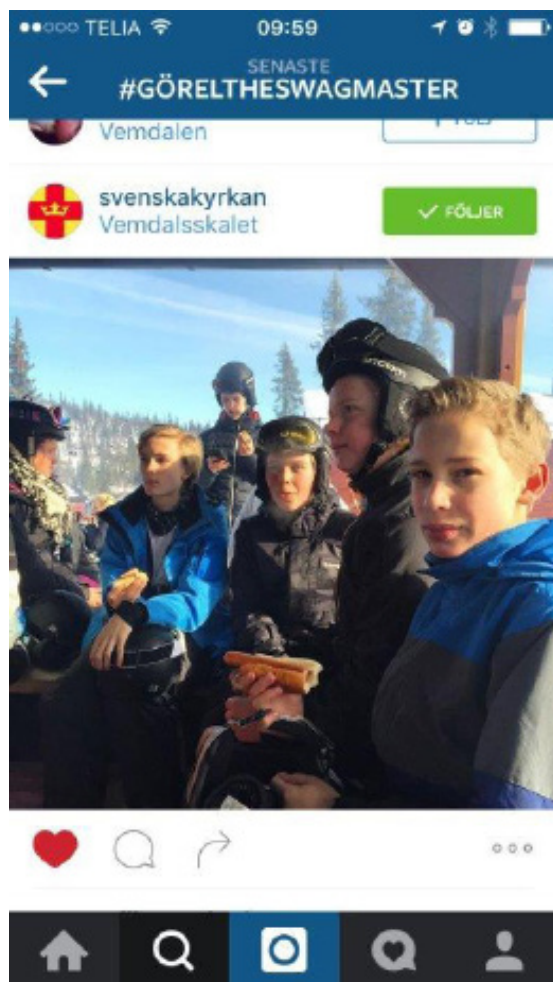
- Mina kompisar hade sagt att jag skulle få sitta i ett klassrum och höra en massa om Gud och slösa bort min tid. Jag ville mest vara med för att alla andra var det. Och så när jag kom dit var det inte alls så, berättar den unga ledaren Linn. Man fick diskutera saker man inte pratar om annars. Det kanske inte var raka svar, men bra hjälp på vägen. Det var en helt annan grej än vad jag först trodde.

- Det är väldigt gamla ord i Bibeln, skrattar Ville. Jag ville träffa nytt folk och lära mig nya saker. Och jag har lärt mig massor! Konfakompisarna Felix och Andreas står bredvid och nickar instämmande.

- Det är ungefär som jag tänkt mig, säger Felix.

- Mm, fyller Andreas i, och resan tillsammans var bra ...

Felix, Emil, Ville och Andreas testar tron i Väskinde-Stenkyrka-Gothemgruppen.

Felix, Ville och Emil som tar korvpaus under fjällresan.

ETT BRA UNGDOMSARBETE ÄR NÖDVÄNDIGT för kyrkans överlevnad. Det låter så självklart, men ibland glömmar vi bort att genomföra det i praktiken. Resurser dras in. Ett genomtänkt ungdomsarbete kostar pengar, personella resurser och massor av kraft. Men det ger mångfalt tillbaka, det är jag övertygad om! Både till kyrkan, men också till samhället. Det vi gör för konfirmanderna idag, det kommer kyrkan även att se resultatet av om femtio år.

JAG HAR FÖRMÅNEN ATT FÅ ARBETA med barn och ungdomar i Norra Gotlands pastorat. Ja, jag ser det absolut som en förmån. När jag möter konfirmander är det lika mycket jag, som de, som lär sig om livet. Citaten ovan är från tonåringar i min konfagrupp. De är högst normala ungdomar. De flesta ramlar in i konfagruppen för att a)

Man ser aldrig en konfirmand utan en telefon i handen ... rätt utnyttjat blir sociala medier en tillgång i konfirmandarbetet!

alla i slkten konfirmerat sig b) kompisarna ska göra det. Och nånstans har de där meningarna om att livsfrågor kommer att diskuteras ramlat in i medvetandet också. När man är fjorton har man börjat grubbla, men saknar ibland orden för att ställa frågorna.

Att våga diskutera och lyfta frågor om döden, kärlek, relationer, livet är kyrkans styrka. Att låta ungdomar få veta att de alltid, alltid är älskade, är så oändligt viktigt.

HUR SER DÅ KONFIRMATIONSUNDERVISNINGEN UT IDAG?

Konfirmanderna själva är ganska trötta på äldre släktingars "... på min tid ...". Det finns bra nationella konfirmandriktlinjer att luta sig mot. Men själva upplägget är upp till varje församling och ledare att välja. Det spretar, och det finns något bra i det. Ungdomarna kan få välja en grupp

som de tror passar dem. Ett generöst samarbete över hela ön i konfirmandfrågorna gynnar kyrkans tillväxt. Ibland får jag frågan vad som är den största utmaningen med konfirmander. Idrott, svarar jag då. För det är klurigt för en aktiv tonåring att få ihop aktiviteterna, och inte svika vare sig idrottslaget eller konfallet. Då är det bra att det finns många alternativ för konfirmation, så att den som funderar på livsfrågor kan kombinera det med resten av livet.

I SKOLAN FINNS FACIT, och där finns den ständiga stressen att nå skarpt formulerade mål. Kyrkan är friare på det viset – här kan vi anpassa undervisningen med färg, form, drama och lek! Gud har humor! Bibelns böcker ska nosas på på samma vis som man gör på böcker i ett bibliotek – det gör inget om man inte läst alla. Man kan ta en i taget, i oordning. Vissa gillar man mer än andra, medan någon blir begriplig först när man behöver just den. Bibeln ska vara levande, ett verktyg i vardagen!

EN GÅNG PER TERMIN ORDNAS stiftskonfirmanddag. Alla öns grupper är inbjudna och det kan vara både föreläsningar, workshops och mer kreativa övningar. För mina konfirmander är det en bokstavlig ögonöppnare att det finns ännu fler som funderar på tro. Att tillsammans få testa några av livsfrågorna med utgångspunkt från

Här är Oscars rygg, och så Simon och Linn.

kristna värderingar har alltid fått grupperna att ta flera kliv framåt.

IBLAND FÅR MAN SOM KONFALEDARE verkligen känna sig lite som en vallhund. Lammflocken spretar, någon lullar iväg, en annan är ivrig och vill framåt. Räcker betet? Eller blir de tvärtom övergödda? Vad mår den här flocken bäst av? Är det något litet lamm som man behöver bära lite extra? Är det någon som man kanske ska gnaga lite i hasorna och utmana, så att hen växer när hen klarat uppgiften? Och så får man vara lite varm och snäll, men också beredd att ställa sig emellan om det dyker upp en varg utifrån.

En varg - det kan vara sorg, mobbing, svårigheter hemma. Något man bär med sig till gruppen och som skaver på själen. Allt kan vi inte lösa - men då är det ganska skönt att den där herden Jesus, han ser om både vallhunden och lammen och vissa saker får vi helt enkelt be honom om hjälp med. Och säga tack till.

SJÄLV SKULLE JAG STÅ MIG SLÄTT UTAN UNGDOMSLEDARE.

De är tonåringarna som själva konfirmerade sig för något år sen, och valt att stanna kvar. De blir oslagbara förebilder för de nya konfirmanderna.

”Själv skulle jag stå mig slätt utan ungdomsledare.”

För det är bara att erkänna - alla som passerat 20 är uråldriga i en blivande konfirmands värld. Sen kan vi vuxna få bli förebilder på andra sätt. Att ta tillvara på de unga ledarnas potential är en riktigt rolig uppgift. Under ledarären ser man hur de riktigt får rot på den tro som börjat växa. Det finns inte många tillfällen i samhället idag där unga människor har en möjlighet att utvecklas som ledare och ta ansvar efter sin förmåga.

I VISBY HAR MAN VÄNT tidigare sviktande konfirmandkullar. Paradoxalt nog tackar man skolans nya restriktiva hållning till det. När kyrkan inte längre fick göra besök i skolan, fick man tänka nytt. Pedagogen Pia Toftenius

och hennes kollegor i konfteamet kontaktar numera varenda unge i Visby personligen. Först genom ett brev, och sen via telefonsamtal eller sociala medier. Fjolårets konfirmander och blivande ledare fungerar som ambassadörer genom att sprida en positiv bild på bland annat instagram och snapchat.

- Det är varenda unges rättighet att få vara i ett sammanhang där man tar upp livets stora och små frågor, säger Pia som svar på frågan varför man ska konfirmera sig.

- Jag tror att alla har en tro, fortsätter hon

Konfirmationsgruppen 2016.

lugnt. Det är bara det att några gör sig så stora hinder genom att sätta upp en mall för hur man tror att kristna ska vara. Jag brukar låta ungdomarna svara på frågan vad de tror på. Allt går att sammanfatta till något att förhålla sig till – Gud. Om man säger ”Jag älskar dig”, så är det bara ord. För att de ska betyda något måste den som får höra dem kunna lita på det.

Konfirmationen, bekräftelsen av dopet, är något som växer under året som konfirmand.

MEN MOT SLUTET AV KONFIRMANDÅRET kan ändå en viss tvekan infinna sig. Tror jag verkligen tillräckligt mycket? Om jag tycker vissa saker i Bibeln är lite ... svårsmälta, kan jag då konfirmera mig?

Jag brukar svara de oroliga att tro är något man

växer i varje dag. Att man måste vattna sin tro ibland, släppa ut den i ljuset. En del dagar känns ens kristna planta ganska vissen och rent av tilltufsad. Och en annan stund växer den en bra bit bara på någon timme.

Eller också försöker jag förklara det i körkortstermer – förarbeviset för moped hägrar för många konfirmander. Själva konfirmationsgudstjänsten är som uppkörningen och uppskrivningen. Efter den får man börja övningsköra på egen hand, och det känns faktiskt lite läskigt i början även om man vet att man får.

Kan vi få skicka med våra konfirmander att de alltid är älskade och har en plats, då har vi lyckats. Att kyrkan finns här, vart livet än för dem. Till kyrkan får man alltid komma tillbaka, och börja om om det behövs.

En cykeltur, en sommarkväll,
i ett hav av blåeld, det är livet!
Sysneudd. Foto: Lars Bäckman

forts sid 15, Vem äger din död?

Det finns alltid ett hopp. Det finns alltid något att leva för. Livet kan inte bara vara nattsvart.

- Istället för att tala om och satsa på aktiv döds hjälp, borde vi rikta in oss på att alla ska få en bra ålderdom istället för att förkorta den, menar Bimbi.

MAGNUS IHRESKOG TRÄNGER DJUPARE IN I SAMTALET om döden och frågar om livet efter döden, rädsla och vad är det som finns där?

- Många säger att de inte är rädda för döden, men rädda för tiden före döden. Man känner skuld, att man lämnar sina anhöriga, överger dem och därmed skapar oro och ångest hos dem. Detta tar många upp i samtal med sjukhusprästen. Döden i sig är man inte rädd för.

Som sjukhuspräst kommer man i kontakt med så många människor som man aldrig skulle ha träffat i vanliga fall, i kyrkan eller privat. När

döden närmar sig är det många som vill söka en tröst, en förklaring i religionen, eftersom den förväntas ge någon form av hopp. Sjukhusprästen finns till för samtal, men har inga mål att omvända människor.

HUR SER DET UT PÅ ANDRA SIDAN, frågar Magnus Ihreskog. Bimbi Ollberg målar inte upp någon söndagskolsbild med luftiga slott och änglar sittande på moln som spelar trumpet. Nej, hans svar är enkelt: Den som det visste!

- Jag är övertygad om att det finns ett liv efter detta. Livet är inte bara de 75-80 år som vi lever här på jorden. Det måste vara något mer. Och det finns många som upplevt döden. Det de har sett kan se lite olika ut, men alla beskriver det som något ljust, något vackert. Aldrig svart, mörkt, dystert och skrämmande, säger Bimbi Ollberg och avslutar med att lyfta upp ljuset på bordet och konstatera:

- Ljuset är gjort för att brinna. Inte för att släckas. Så är det också med våra liv.

Fortsättning från sid 31, Konfirmand i Europa

Så summa summarum: Vi kan konstatera att färre och färre väljer att konfirmera sig i Sverige, och i ett internationellt perspektiv har Sverige tappat rejält, men å andra sidan har Sverige de allra mest nöjda konfirmanderna. Tack och lov så är det fler som uppger att de har stärkts i sin tro och att de är troende, än innan undervisningen börjat. Men vi kan se skillnader. Killar och tjejer som inte har socialiserats in i kyrkan genom till exempel kyrkans barntimmar, tar i större utsträckning avstånd från tro efter konfirmationen. Det är också en större andel ungdomar som betonar det icke konstitutionella värdet, alltså att ha haft kul under konfirmationen, än att det stärker sin tro, men majoriteten konstaterar att de har lärt sig mer om bibeln och om kristen tro.

Fortsättning från sid 19, Flyktingar berikar

sätt och vi ställer förstås upp om vi kan. Nu har de nyanlända flyttats till andra delar av ön men vi kommer att fortsätta stötta på de sätt vi kan, avslutar Jacob.

GARDA

När beskedet kom att ett 60-tal asylsökande skulle komma till Ekängen i Garda samlades ett stort gäng eldsjälar som ville göra något för de nyanlända. Man gjorde e-postlista och Facebookgrupp, *Ekängens vänner*, ordnade en stor välkomstfest och 14 dagar efter deras ankomst startade svenskundervisning, hantverkscafé och måleriverkstad. På julafton var flera från nätverket på Ekängen och visade på svenskt julfirande och hade julklappar till barnen som hade samlats in via Facebook. Vid tjugondagknut ordnades en kulturdag med traditionell julgransplundring tillsammans med de ensamkommande som bor i Ljugarn. En fest med dans och musik som sent ska glömmas.

När det blev klart att Ekängen skulle stänga ordnades privata boenden till 5-6 familjer med barn i Garda skola och för några ensamkommande pojkar som har praktikplats i Etelhem.

- Engagemanget har varit fantastiskt, berättar missionspastor Anna-Lena Olsson, som är en av initiativtagarna till nätverket.

PRÄSTGÅRDEN I GARDA

Med på mötet i november var också eldsjälen Akil som sedan flera år lever med uppehållstillstånd i Sverige efter att ha flytt från kriget i Syrien. Nu fanns hans familj äntligen i landet för att återförenas med honom, placerade på ett asylboende här på ön i väntan på Migrationsverkets beslut. Eftersom Akil hade uppehållstillstånd fick han inte bo på asylboendet med familjen. Men han ville så gärna att de alla skulle få leva tillsammans igen.

- Ni får bo hos mig i prästgården, sa kyrkoherde Benny Helgesson den där kvällen i november när Akil frågade om någon hade en lägenhet att hyra ut och dagen därpå flyttade de sju medlemmarna i den syriska, muslimska familjen Kasem in på bottenvåningen i Garda prästgård där de bodde fram till mitten av april då de fick tag i ett litet hus att hyra i Sproge.

- Det har verkligen inte varit någon uppoffring. Det har känts mycket meningsfullt och vi har blivit som en familj. Jag skulle göra om det utan att tveka en sekund! berättar Benny.

Kyrkoherde Benny Helgesson, Garda. Foto: Lars Bäckman

Medlemsundersökning för Norra Gotlands pastorat och Visby domkyrkoförsamling - så här tycker de!

Merparten av svenska folket tillhör fortfarande Svenska kyrkan, men bara någon procent av medlemmarna söker sig regelbundet dit. Naturligt infinner sig då frågan - vad tänker Svenska kyrkans medlemmar om sin kyrka? För att försöka ta reda på detta genomförde Norra Gotlands pastorat och Visby domkyrkoförsamling under hösten 2015 en enkät. Man ville dels försöka förstå medlemmarnas tankar, erfarenheter och upplevelser kring frågor om Gud och tro, dels utröna medlemmarnas tankar om den omorganisation som genomförts på norra Gotland respektive för domkyrkans del få synpunkter på de förändringar i verksamhetsinriktning som man genomfört under de senaste åren. **Text: Ragnar Håkanson.**

Isamarbete med arbetsgrupper, personal och förtroendevalda arbetades enkäten fram under 2015. Frågeformuläret testades på en kör, på konfirmandledare samt på en syföreningsgrupp. Till vår hjälp i förberedelsearbetet hade vi professorn i religionssociologi vid Uppsala universitet, Per Pettersson.

ENKÄTEN INLEDDES MED EN ALLMÄN

fråga om medlemmens andliga intresse och hur den svarande tillgodoser detta. Därefter frågade vi om något och i så fall vad i kyrkans arbete som svarade mot medlemmens andliga behov. Enkäten avslutades med frågor runt organisation och verksamhet. Sammanlagt innehöll enkäten femton frågor, va-

rav den sista var en öppen fråga där den svarande fritt kunde uttrycka sina tankar.

VÅR IDÉ VAR ATT FÖRSÖKA FÅ MEDLEMMARNA att fylla i enkäten via en webb-sida. Information om denna skedde i dagspress vid upprepade tillfällen. Man kunde också fylla i enkäten i vanligt pappersformat. Pappersformulär fanns på pastorsexpeditionerna och vid gudstjänster och andra samlingar under den aktuella undersökningstiden.

EFTER GENOMFÖRD UNDERSÖKNING

kan vi konstatera att svarsfrekvensen inte alls blev vad vi förväntat oss. 1,5% av det totala antalet medlemmar hade vid un-

dersökningstidens slut fyllt i enkäten (368 ifyllda enkäter av totalt 23109 möjliga). Varför har då så få fyllt i enkäten och vad kunde vi ha gjort annorlunda? Är den låga svarsfrekvensen ett uttryck för en trötthet på enkäter eller skall det förstås som ett allmänt ointresse av kyrkan? En lärdom vi dragit är att vi borde ha gjort det enklare att nå enkäten. Kanske bifogat den med församlingsbladet eller på annat sätt skickat ut den direkt till medlemmen.

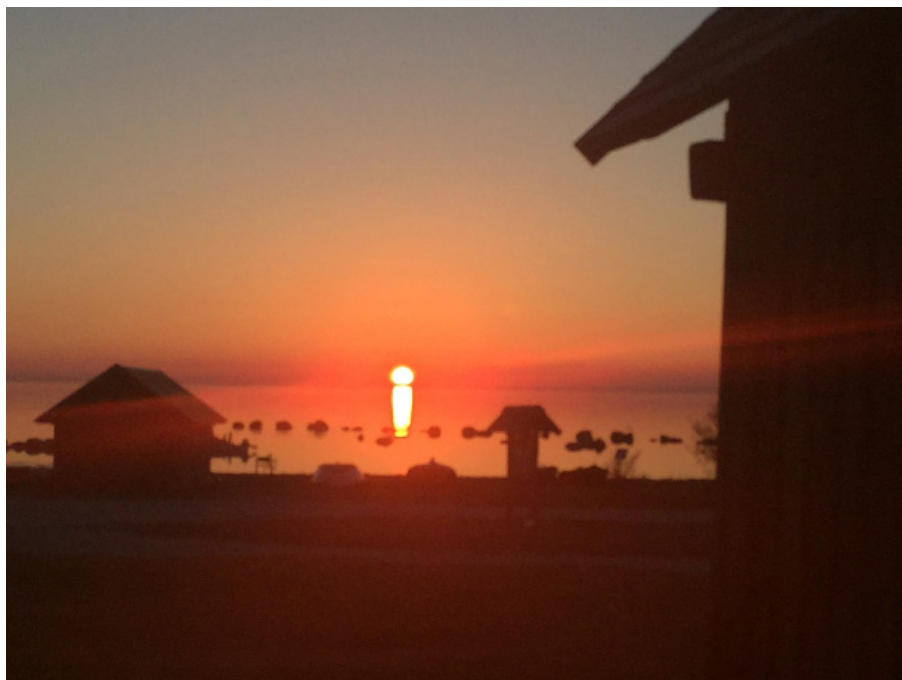
TYVÄRR GER DET BEGRÄNSADE MATERIALET inget utrymme för generella slutsatser. Av flera svar kan vi anta att det är kyrkligt intresserade medlemmar som svarat. Till exempel kan hela 70% tänka sig att göra en frivillig insats för kyrkan om man bara blev tillfrågad. Motsvarande siffra

”70% kan tänka sig att göra en frivillig insats för kyrkan”

Ragnar Håkanson har gjort medlemsundersökningen. Foto: Lars Bäckman

Naturen är den största källan till andliga upplevelser, enligt enkäten.
Foto: Lars Bäckman

har i andra liknande undersökningar legat runt 50% (Linköping 2008, Göteborg 2012). Merparten av de svarande är kvinnor och åldersfördelningen är relativt jämn.

DET RESULTAT SOM FRAMKOMMER i enkätsvaren är att det andliga intresset är starkt oavsett kön eller ålder, stad eller land. Naturen är den största källan till andliga upplevelser, något som stämmer väl med andra liknande studier. Merparten av de svarande räknar med att man kan vända sig till kyrkan med sina andliga behov. Det personliga mötet i kontakt med kyrkan prioriteras högt. Under gudstjänsterna är musiken och nattvarden viktigast. Bland gudstjänstverksamhet hör begravningsgudstjänsten till det som de svarande anser viktigast. Bland kyrkornas övriga verksamhet nämns flyktingarbete som högt prioriterat. I övrigt vill man prioritera att

*”Flyktingarbetet
som hög
prioritet”*

kyrkobyggnaderna vårdas och att kyrkan deltar aktivt i samhällsdebatten.

DET FÖRÄNDRINGSARBETE SOM SKETT organisatoriskt i Norra Gotlands pastorat får godkänt. De flesta har dock ingen uppfattning vad förändringarna lett till. Domkyrkoförsamlingen får ”väl godkänt” av sina medlemmar för sina satsningar. Samtalen med politiska företrädare under Almedalsveckan liksom hbtq- och mångfaldssatsningen får flest positiva reaktioner och motsvarande minst antal negativa. De olika musikprojekten får,

trots sin helt olika karaktär nästan exakt samma andel positiva svar. Den avslutande ”öppna frågan” visar en provkarta på helt olika synpunkter. Några generella slutsatser går inte att dra här annat än för de svarande så har man inte sällan många och starka åsikter.

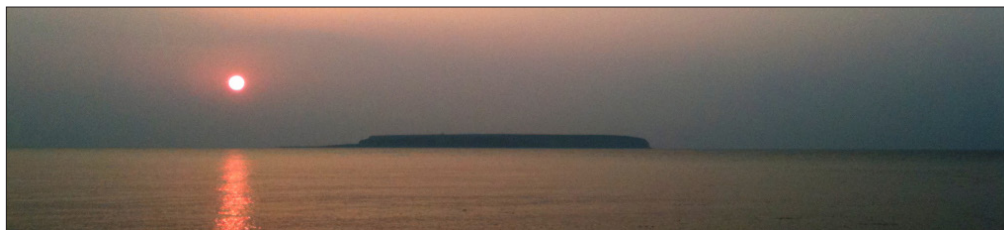

Foto:
Lars Bäckman

PilgrimsBarn - vad är det?

Barn föds med en andlig längtan och nyfikenhet! Med utgångspunkt i detta har tre församlingar i Norra Gotlands pastorat valt att arbeta utifrån konceptet Pilgrimsbarn som är ett projekt initierat från Uppsala stift. Pilgrimsbarn är en inspiration i vårt uppdrag att bedriva undervisning och i att sätta barns bästa i främsta rummet. **Text och foto: Karolina Stenström.**

UPPTÄCKA, VÄXA, TILLSAMMANS

Att vara pilgrimsbarn är att tillsammans upptäcka mer av vår omgivning oss själva och varandra. Genom vandring får vi följa i andras fotspår och själva lämna spår. Då pilgrimer är något som finns i många religioner och kulturer, blir det ett också ett sätt att öppna upp för möten med andra religioner.

Med Pilgrimsbarn bygger verksamheten på att erkänna och bekräfta barnen som religiösa människor. Här är målet att barns upplevelser och tolkning av verklighetens andliga dimension får och ska mötas med respekt. Barnen som ständigt prövar och utmanar oss att se på Gud på ett nyfiskt sätt.

UPPLÄGGET I PILGRIMSBARN

Pilgrimsbarn innehåller fem pilgrimsveckor med olika teman varje år. Det bygger på att tillsammans med barnen dela erfarenhet och att lära om kristen tro. Varje vecka innehåller andakt, skapande, berättelse, undringar och om man så vill en pilgrimsvandring. Materialet i en pilgrimsvecka går att jobba med under en eller flera veckor. Veckorna har kontakt med kyrkoåret, men de lokala förutsättningarna får styra upplägget.

ALLA KAN VARA PILGRIMSBARN

Aposteln Jakob var fiskaren som blev lärjunge, apostel och efter sin död pilgrimernas särskilde skyddspatron. Han var den första historiska gestalten som pilgrimsbarnen fick "möta" i höstas

Skapande är en del av aktiviteterna.

genom ett brev han skickat. Vi har också fått bekanta oss med spännande pilgrimsattribut såsom exempelvis staven, skorna och ryggsäcken.

Pilgrimsbarn är en verksamhet som passar både killar och tjejer. När det inte är ”pilgrimsvecka” fyller vi träffarna tillsammans med pyssel, skratt, lek, sång, allvar och samtal om frågor som är viktiga i barnens liv. När vädret tillåter är vi ute och röra på oss en del. En del korta pilgrimsvandringar har gjorts i närmiljön.

MATERIAL

Uppsala stift och Svenska Kyrkans Unga i Uppsala stift tillhandahåller pilgrimsmaterial så som berättelser, pilgrimspass, klistermärken och pilgrims-sånger. Materialet har utvecklats tillsammans med några församlingar i Uppsala stift. Alla pilgrimsbarn utrustas med ett pilgrimspass. Passet används för att samla stämplat, eller klistermärken. Till Pilgrimsbarn finns det sex olika

klistermärken som utgår från pilgrimens attribut. Snäckan är t.ex. pilgrimsbarns övergripande symbol. Dessutom har säkert församlingen en församlingsstämpel som är bra att använda. Ett antal nya sånger är framtagna till pilgrimsbarn. Dessa får användas fritt. Sångerna passar på vandring och i gudstjänster. Så här går en av dem:

Vandringsvisa (Melodi: Blinka lilla stjärna)

Vi som går på vandring här, är så lika som små bär. Alla har vi samma mor: det är jorden där vi bor.

Gud är med oss alla dar vart vi än i världen far. Packningen är inte stor, matsäck, hatt och gamla skor och en stav att stödja på om vi vill få hjälp att gå. Blir vi trötta någon gång sjunger vi vår pilgrimssång.

MER INFO

Kontaktperson Uppsala stift
Stiftskansliet,
Nina Carlsson Garlöv
<http://internwww.svenskakyrkan.se/uppsalastift/pilgrimsbarn>
Grupp på Facebook för tips och inspiration.
<https://www.facebook.com/pilgrimsbarn/>

Pilgrimsbarn på vandring.

Gotlands kyrkvecka - 2016

- Fler deltagare än tidigare

För åttonde året genomfördes Gotlands kyrkvecka. Denna gång i mitten av maj, närmare bestämt 18-22 maj. Det blev fler anmälda än någon gång tidigare, vilket var glädjande, och inte minst, ett digert program, med såväl bredd som djup. Årets förnyare blev Katarina församling i Stockholm.

- Vad som var mest glädjande var nog att så många av deltagarna var nöjda med hela veckans upplägg. Från inledande utflykt, pilgrimsvandring, till seminarier och kringarrangemang, säger Mattias Wahlgren, kommunikatör i Visby domkyrkoförsamling. Han konstaterar glatt att i år var det fler arbetslag från olika församlingar som deltog, något som man velat utveckla med veckan.

NÄSTA ÅR BLIR KYRKVECKAN DEN 23-27 AUGUSTI.

En anledning till det är att det inte ska konkurrera med Världens fest i Västerås som är i början av juni, och Samhälle och existens i Malmö som planeras till slutet av april.

KYRKVECKAN ÄR ETT UPPSKATTAT ARRANGEMANG,

men fler gotlänningar borde delta. Ett bättre tillfälle till inspirerande fortbildning, givande möten med kollegor från hela landet och trevliga aktiviteter, är svårt att tänka sig, och det på hemmaplan! Pricka in veckan nästa år!

Foto: Mattias Wahlgren.

Ingmar Bergman – vilket förhållande hade han egentligen till Gud?

Den frågan ställde sig biskop emerita Caroline Krook i sitt mycket uppskattade och välbesökta föredrag om Bergman. Här följer ett rätt fritt tolkat referat från föredraget. På eftermiddagen samma dag fortsatte Caroline Krook med ett samtalsseminarium kring Bergmans tro. Det finns mycket intressant att diskutera om Bergman ur detta perspektiv. **Text: Lars Bäckman.**

- En annan människas gudsuppfattning är lika outgrundlig som Gud själv. Det går inte att fånga in en annan människas tro. Inte ens sin egen tro kan man alltid greppa, konstaterade Caroline Krook. Och Ingmar Bergman är inget undantag.

BERGMANS TRO ÄR FULL AV MOTSÄGELSER. Ena stunden är han totalt utan Gudstro. Nästa stund vill han berätta om vilka han nämner i sina kvällsböner. Faktum är att Ingmar Bergman talar om Gud mycket sällan. Detta trots att han var uppväxt i en prästfamilj. Men kanske beror det på att han hade ett mycket ambivalent förhållande till sin fader.

I MÅNGA FILMER HAR HAN BEARBETAT SINA TANKAR kring tro. Bo Widerberg sa någon gång om Bergmans filmskapande att; "Det är mycket vertikalt skit. Bergman jobbar inte horisontellt. Han ska alltid upp i sin hiss och se om Gud finns". **OCH**

VISST ÄR DET MÅNGA ANSPELNINGAR PÅ TVIVEL. Ta bara väpnaren Jöns i filmen *Det sjunde inseglet*, som går och sjunger; *Upptill sitter Herran, han är ganska fjärran, men din broder satan, möter du på gatan*". Det sjunde inseglet, är filmen med den återvändande korsriddaren, som i sitt hemland bara möter elände. Digerdöden har härjat. Det råder undergångsstämning. Riddaren tvivlar: "Varför kan jag inte döda Guden inom mig? Tron är ett svårt lidande. "Det är som att älska någon där ute i mörkret och som aldrig visar sig hur mycket man än ropar", säger riddaren. Men det finns ett ljus, i den enkla cirkusfamiljen, kanske är det den Heliga familjen?

- Trons språk är alltid ett bildspråk, konstaterar Caroline Krook. Det religiösa språket som säger något viktigt genom att tala om något annat! Medeltidens människor målade bilder på vägarna och det var just den medeltida målningen

Ingmar Bergman 1957.
Foto: Wikipedia.

i Täby kyrka, av döden som spelar schack med riddaren, som inspirerade Bergman i Det sjunde inseglet.

- 1957 när Det sjunde inseglet hade premiär, hade den då 39-åriga Ingmar Bergman en uttalad tro, om än grundad på en barnatro. Arbetet med filmen och en upplevelse av uppvaknandet ur en narkos, ledde fram till att han kom över sin stora dödsskräck.

Han skulle därefter i början av 1960-talet producera tre filmer, en trilogi, som blev den slutliga uppgörelsen med Gud; Tystnaden, Såsom i Spegeln och Nattvardsgästen.

- Jag har studerat August Strindberg en hel del och Ingmar och August har många likheter, berättar Caroline Krook.

BÅDA HAR SAMMA MODERSLÄNGTAN, vilket påverkade deras liv. Strindberg hade allt för många syskon och modern kunde inte ge August den kärlek han behövde. Ingmars mor hade fått rådet att inte klema med barnen och höll Ingmar ifrån sig. Båda två fick också bestraffningar av deras fäder, bestraffning som de upplevde att de inte alltid förtjänade. Både August och Ingmar bryter med sina fäder, båda är inblandade i tunga processer och de går i landsflykt. Det är alltså inte för intet som Bergman hade Strindberg som följeslagare hela sitt liv.

BRIST PÅ KÄRLEK OCH DJUPARE KONTAKT med sin far bearbetar Ingmar Bergman i flera av sina filmer och han har själv en inte helt enkel relation till alla sina nio barn.

I FILMEN HÖSTSONATEN FRÅN 1978, är det också en konstnär, en konsertpianist, som inte kan knyta an till sina barn. Charlotte är framgångsrik konsertpianist som äntligen kommer hem till sina barn. Ett av dem, Helena är gravt handikappat. "Mamma Mamma kom", är en av filmens slutreplikerna från den annars stumma Helena. Men Charlotte orkar inte med detta och lämnar sina barn snabbt.

FILMEN SÅSOM I EN SPEGL, som hade premiär 1961, blev avgörande för att Ingmar Bergman upptäckte och flyttade till Fårö. Egentligen ville han spela in den på Orkneyöarna, men det ansågs allt för dyrt och istället blev Bergman tipsad om Fårö i jakten på en ödslig ö.

På denna ö har fyra personer samlats. Karin har precis skrivits ut från mentalsjukhus. Fadern, som är författare, skriver ett manus med dotterns sjukdom som förebild. När Karin upptäcker detta får hon en psykos och väntar på att dörren ska öppnas och att Gud ska komma. När ambulanshelikoptern kommer och ska hämta den sjuka så slås dörren upp av draget från rotorerna och psykosens blomstrar ut till fullo. Men även här finns fadern som inte når fram till sina barn, fast han älskar dem. "Pappa talade med mig" konstaterar yngsta sonen Minus i en av slutscenerna.

I NATTVARDSGÄSTEN, FRÅN 1963, är det en präst, Tomas, som är huvudperson. Han har fullkomligt tappat kontakten med såväl Gud, som sina församlingsmedlemmar och även sin älskarinna. Fiskaren Jonas, som spelas av Max von Sydow, har ett samtal med prästen där han uttrycker sin rädsla för jordens undergång och för kineserna, men de når inte fram till varandra. Efter samtalet går Jonas direkt och skjuter sig. Hela filmen är grå, det är november och snöslask.

När det är dags för den andra gudstjänsten denna Alla Helgons helg, så är kyrkan tom. Bara hans älskarinna sitter i kyrkan. Han hatar henne, äcklas av henne. Men hon är den enda som finns vid hans sida. "Min Gud min Gud varför har du övergivit mig?" är en bestående replik.

TYSTNADEN SOM ÄR FRÅN 1963 handlar om två systrar och den ena systemns son. De är alla på en gemensam resa. Ester blir allvarligt sjuk och de stannar i en främmande stad. De bor på ett dystert hotell. Förstår inte språket. Det är skrämmande. Filmen innehåller nästan ingen dialog. Allt är tungt och dystert. Kyparen på hotellet tar hand om Ester medan systemen ger sig in i promiskuösa förhållanden. Kyparen är den goda. Till sist lämnas den sjuka systemen. Johan, sonen

"Båda två fick också bestraffningar av deras fäder, bestraffning som de upplevde att de inte alltid förtjänade."

Caroline Krook till höger. Här med Inger Harlevi och Elisabeth Gerle. Foto: Lars Bäckman.

har fått ett meddelande från Ester som han försöker tolka, men förstår det inte. Symboliken är uppenbar.

- Ingmar Bergman uttryckte många gånger att han hatade och avskydde den gamla bekännelsen "Jag fattig, syndig människa". Han bar alltid på skuld-känslor.

MEN TILLSAMMANS MED sin sista hustru, Ingrid von Rosen, kom Bergman till ro. Och han kunde göra **FANNY OCH ALEXANDER 1982**. Det är en film som är glad och med framtidsstro, och demonerna förpassas och förvisas. I Fanny och Alexander finns alla tablåer från Bergmans liv. Här är det teater, kyrka och en högborgerlig miljö. Men det är biskopen som stjälar mamma från den faderslösa Alexander. Den grymme biskopen kan heller aldrig bli en del av Alexander. Den döda fadern

är den gode fadern. Filmen är sonens triumf över fadern.

*"Ingmar Bergman
uttryckte många
gånger att han
hatade den gamla
syndabekännelsen"*

- Men finns det en ny guds-bild hos Bergman? frågar sig Caroline Krook, och menar att Bergman nu framhöll den lilla världen med familjen. Gud är kärleken och Ingmar ställde upp för fotografering på sin 70-årsdag med alla sina barn runt omkring sig, "Jag älskar er alla".

DEN GAMLE STRINDBERG tillskrev sig som kristen och socialist. Han ville ha ett kors på sin grav.

- Evigheten vad är det? frågade Ingmar Bergman sig och en sista önskan var att han så gärna ville få möta sin hustru Ingrid igen. 2007 dog Ingmar Bergman. Nu ligger de båda två begravda på Fårö kyrkogård.

Organisatorisk och social arbetsmiljö - så får vi ett bättre arbetsklimat

Det är bredd på föredragen på Gotlands kyrkvecka. Allt från akvarellmåleri till handfast genomgång och samtal kring arbetsmiljöfrågor. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation är en av arrangörerna av veckan och arrangerade två seminarier. Marie Burell från arbetsgivarorganisationen talade om "organisatorisk och social arbetsmiljö" utifrån AFS 2015:4 arbetsmiljöföreskrift. Det handlar om arbetsgivarens ansvar. Vad kan arbetsgivaren göra? Föreskriften är ett förtydligande och en skärpning av lagen. **Text och foto: Lars Bäckman.**

Utmattningssyndrom är det begrepp som används i dag, tidigare har man sagt "gått in i väggen", eller "utbränd". Det här är ett tillstånd som blivit allt vanligare i dagens arbetsliv. Men det är inget vi ska acceptera. Vi har en lag som riktar in sig på hur arbetsgivaren kan förebygga och hantera arbetsmiljön så att risken för utmattningssyndrom minimeras.

VI VET ATT DET FINNS ETT ANTAL FAKTORER som bidrar till ohälsa på våra arbetsplatser. Alltför höga krav och små möjligheter att påverka sin arbetssituation är ett av dem. Men bristande medmänskligt stöd i arbetsmiljön och konflikter och mobbning är också tungt vägande orsaker. Hur vi uppmärksammas och uppskattas i vårt arbete är viktigt. När "belöningen" är liten i förhållande till ansträngning, mår vi inte bra. Belöningen behöver inte vara i form av högre lön utan är oftast att man saknar uppskattning och uppmärksamhet från sina chefer.

Dagens arbetsliv med mycket projektanställningar och vikariat leder naturligtvis också till känsla av osäkerhet i anställningen. Det är inte bra. Likaså vet vi att nattarbete, långa arbetsveckor och skiftarbete

Marie Burell gick igenom de nya föreskrifterna.

är bidragande orsaker till utmattningssyndrom.

- Det här är sådant som kan leda till ohälsa, vilket kan visa sig som sömnstörningar, hjärt- och kärlsjukdomar, ryggproblem och depression, berättar Maria Burell, och konstaterar, det är kostsamt med ohälsa och det drabbar inte bara individen, utan även arbetsgivare och samhälle.

Det finns alltså många skäl till att vi inte kan acceptera att medarbetare drabbas av utmattningssyndrom.

Vad är organisatorisk arbetsmiljö?

Maria Burell gick igenom de villkor och förutsättningar som finns för att arbeta med organisatorisk arbetsmiljö.

- Det handlar om ledning och styrning, och självklart väl fungerande kommunikation. Men också att medarbetarna är delaktiga och har handlingsutrymme för sitt eget arbete. Fördelning av arbetsuppgifter och tydliga krav, resurser och ansvar, är andra faktorer för en organisatorisk arbetsmiljö.

SOCIAL ARBETSMILJÖ ÄR ETT ANNAT BEGREPP som används. Det är de villkor och förutsättningar för arbetet som inkluderar socialt samspel, samarbete och socialt stöd från chefer och kollegor.

- Vi ska ta fram mål som syftar till att främja hälsa. Ta fram dem tillsammans. Se till att de är kända och koppla gärna dem till en arbetsmiljöpolicy, poängterade Maria.

Hur ska man egentligen nå balans?

- Vi måste klargöra arbetets innehåll. Förtydliga vem som gör vad och vilka resultat som ska nås med arbetet. Har vi några särskilda arbetsmetoder och hur ska man prioritera. Det är frågor vi bör ställa. Det gäller också att ha klart vem man kan vända sig till för att få hjälp och stöd.

Föreskriften med checklistor och allt hittar du på Svenska kyrkans intranätet under arbetsgivare.

Präster i deckare - godhetsikon eller psykopat?

Men vem skulle kunna döda en präst?, frågar sig tonårsdeckarna Tommy och Flisen i ungdomsboken Prästmordet, författad av Lena Liljesten när prästen Malte hittas mördad i sitt sovrum i prästgården. Följ med kyrkoherde Jakob Tronêt på en genomgång av prästers roll i deckarlitteraturen. Och nog blir man lite lättsugen, kanske något för badstranden eller hängmattan? **Text: Jakob Tronêt.**

Pojkarnas fråga i boken Prästmordet är kanske en samtidsspaning: en präst är något annorlunda, någon som ska stå för det goda och liksom heliga rum ska respekteras dras prästen på ett vagt sätt in i denna nimbus av helighet. Malte väcker läsarnas beundran han ordnar ”sommARBollen” ett dagläger med fotbollsriktning för barn som har sommarlov. Samtidigt finns det en undran kring prästen Malte, har han verkligen tafsat på konfirmand flickor eller är han utsatt för förtal? En blixtbelysning av sådant som skakat kristna kyrkor och som förmår fläcka en prästs rykte oaktat om anklagelsen är sann eller falsk.

DET VÄCKER OCKSÅ STOR UNDRAN varför den unga kyrkoherden Catharina Svensson hittas mördad i Mullvalds kyrka på Gotland. Mullvald är en imaginär gotländsk socken, som enligt författaren Marianne Cedervall, som jag intervjuade i min Talk-show Jakobs steg, lånat drag av Östergarn. Och det finns goda skäl att fundera, denna präst som torde vara en dröm att anställa för varje kyrkoråd:

”Hon var populär och drog många fler till kyrkan än någon annan gjort. Dessutom ökade hela tiden antalet konfirmander, vilket var alldeles nödvändigt för församlingens överlevnad. Man kunde gott påstå att hon gjort kyrkan till en naturlig samlingsplats för socknens alla invånare i alla åldrar och det fanns inte många andra ställen som kunde skryta med det. Källingluncher som hon infört på fredagar var enbart för kvinnor. För gubbarna hade Catharina dragit igång en matlagningskurs, som var riktigt populär, inte

minst bland traktens ungar. Varje dag var det alltid någon som kom hit och sydde, vävde eller snickrade och av bara farten fick hon Mullvalds invånare att komma till gudstjänsten på söndagarna också. Kyrkan hade blivit den medelpunkt som den borde vara i varje socken.”

Dessutom är det något i Catharinas sätt att leda veckomässan som gör att det känns naturligt för bokens berättarjag att gå till nattvarden, något hon inte gjort på många år. Men motivet till mordet berör något som fascinerar och skapar en nimbus av annorlundaskap kring prästen, som gör prästen till en intressant komponent i ett morddrama: den absoluta tystnadsplikten.

Marianne Cedervall mördar präster på östra Gotland.
Foto: Marianne Cedervall.

Båda böckerna som jag refererat ovan uttrycker ett grundförtroende för den svenskkyrkliga prästen, en frikyrkopastor i ett mer extremt sammanhang äger inte samma förtroende initialt.

I Åsa Larssons "Solstorm", blir en ung norrländsk pastor i en sektliknande församling brutalt mördad och hittas i sin kyrka med avhuggna händer". Men i en sådan församling vet advokaten Rebecka Martinsson, som tidigare lämnat församlingen, att här finns det mörka hemligheter. Rebecka är författaren Åsa Larssons alter ego, som också hon lämnat både Kiruna och den frikyrklighet hon vuxit upp i. Detta till trots arbetar Åsa Larsson med existentiella teman och de bibliska referenserna är många. Mordet i solstorm antyder Jesu ord "om din högra hand förleder dig så hugg av den" och endast den som är bibelsprängd kan ge en detektivroman titeln "Till offer åt Molok".

VID CRIMETIMEFESTIVALEN i Visby förra sommaren intervjuade jag Åsa Larsson samt Kristina Appelqvist, som blivit känd som Västergötlands deckardrottning. Kristina är prästdotter och kan kanske just därför ge mer komplexa prästporträtt som visar på mellanlägen mellan godhetsikoner och psykopater. Därtill krävs en ingående kyrklig erfarenhet från någon som vuxit upp i en prästgård för att kunna beskriva hur man kan kväva någon till döds genom att låsa in personen i fråga i pastorsexpeditionens arkivskåp. I en av Appelqvists deckare möter vi en präst som arbetar som lärare på Västgötauniversitet i Skövde som vill bli biskop. Hans enda problem i sammanhanget är att han inte tror på Gud och har därför konsekvent underlåtit att förkunna de kristna dogmerna utan har därför konsekvent predikat på temat "sammällsansvar", en talande bild av att moralism är det som blir kvar när man inte förmår bekänna den kristna trons traditionella innehåll.

En annan präst som spelar en roll i flera av Appelqvists deckare är den medelålders prästen Sverker i Varnhems klosterkyrka. Sverker framställs som en fullständig normal människa, som

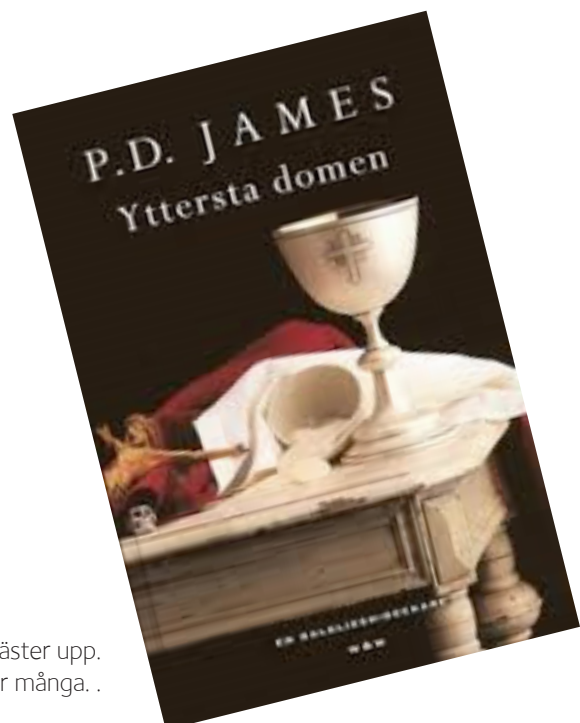
tar sitt arbete på allvar och har en ödmjuk framtoning, han joggar och han uppvaktar en änka som han går på samma buggkurs som. En fin beskrivning av en fungerande folkkyrka är skildringen av den begravning som Sverker håller för en otrevlig tant som ingen gillade. Han håller begravningen på ett sådant sätt att representanten från den avlidnes arbetsplats, som är en av de få begravningsgästerna, börjar fundera på sitt eget liv och på livets mening. De kyrkliga interiörerna med gudstjänster, kyrkliga handlingar, kyrkokörer, syföreningsauktioner och präster som lämnar dödsbud skildras av Appelqvist på ett mycket trovärdigt sätt.

SKULLE DET KUNNA VARA MÖJLIGT FÖR PRÄSTER ATT

"...mer komplexa prästporträtt som visar på mellanlägen mellan godhetsikoner och psykopaten"

DÖDA VARANDRA? Tanken tycks möjlig i P. D. James' deckare "Yttersta domen" (originaltitel *Death in Holy Orders*). Författaren är mycket kyrkligt engagerad. Intrigen i denna bok utspelar sig på ett litet anglikanskt prästseminarium präglad av bildning och fromhet. Den lågkyrkliga ärkediakonen kommer på besök för att han vill stänga seminariet som han uppfattar som världsfrånvänt och elitistiskt. Men den

högkyrkliga rektorn försvarar sig mot den ytliga

P.D. James. Här dyker ofta präster upp.
De kyrkliga miljöerna är många. .

och från mysterium befriade nyttoreligion som ärkediakonen företräder. Grälet emellan de båda prästerna, som vittnar om teologisk kunskap hos författaren, vittnar om att starka övertygelser också om religion, kan vara sådant som kan få människor att i bokstavlig mening gå över lik. En av de båda kyrkomännen hittas också mördad i prästseminariets kapell.

EN TILL KRISTEN TRO POSITIVT INSTÄLLD deckarförfattare var lekmannateologen G. K. Chesterton, som skrivit det teologiska mästerverket "Ortodoxi". I hans deckarhistorier är hjälten den engelske katolske prästen Father Brown, som löser mordgåtor. Den excentriske prästen har hört mycket bikt och kan därför förstå människors motiv, där poliserna ofta går bet. I en av historierna lyckas Father Brown avslöja skurken Flambeau, som är utklädd till präst. När Flambeau blivit avlördad så frågar denne Father Brown hur han kom på att han, den utklädde prästen, inte var en kollega. Father Browns svar är obetalbart: När vi talade teologi, då talade du mot förnuftet – det är dålig teologi.

MÅNGA PRÄSTER JAG MÖTT ÄR INTRESSERADE av deckare. Jag har sett många prästerliga bokhyllor – så jag vet. Åtminstone tre svenskkyrkliga präster har skrivit deckare, men de har

gjort det under pseudonym. Biskop Jan-Arvid Hellström, skrev under pseudonymen Natanael Frid humoristiska deckare om prästen Mårten. Hans böcker är i hög grad en skrattspegel av Svenska kyrkan också om författarens kyrkokärllek lyser igenom mitt i skildringarna av dråpliga händelser i kyrklig miljö. Bo Säfström, som bland annat varit domkyrkokaplan i Uppsala förlägger en mordhistoria i Uppsala domkyrka. Säfströms författarnamn är John Alva, hans föräldrars förnamn. Bokens hjälte är författarens alter ego domkyrkokaplanen Staffan Silver. Prästen Carl Greek förlägger sina detektivhistorier i medeltida kloster. Carl Greeks pseudonym är en underfundig lek med sitt namn, då han kallar sig Anders Helén.

*"..hört mycket bikt
och kan därför förstå
människors motiv"*

I MÅNGA DETEKTIVROMANER MÄRKER

man inte av så mycket präster: de kan dyka upp i begravnings-sammanhang och ger därför bilden att präster och kyrka är något som står helt utanför det vanliga livet och deras roll i det gemensamma livet inskränker sig till att vara begravningskulisser. Därför är undantagen intressanta: där präster framställs som människor och där deras tro, liksom kristna människors tro överhuvudtaget, hålls fram som ett möjligt förhållningssätt till livet och verkligheten. De prästdeckare jag refererat till är exempel på detta.

En engelsk lantkyrkogård,
med en ruin och ett mörkt
kyrkorum. Känns miljön igen?
Bilder från Walsingham.
Foto: Lars Bäckman

TEOLOGISKA SEMINARIER

08.30 Mässa i domkyrkan
 09.15 Kaffe i Helgeandshuset
 09.45 Seminariet börjar

22 september *Ett biskopsbrev om diakoni*
 biskop Sven-Bernhard och diakon Inger Hägg

20 oktober *Samtidigt på Södermalm* - om
 sekulära svenscars trosföreställningar.
 Ann af Burén, fil.dr.

24 november *Delaktighetens kris* -
 gudstjänstens pedagogiska utmaning.
 Caroline Gustavsson, lektor i
 religionspedagogik.

SKUTKVÄLL

12 september 18.30, Lye församlingshem
 Kick-off för ombudsverksamheten

EKUMENISKT FORUM

25 september kl 17.00 Fole Missionshus
 Gotlands Kristna Råd

KYRKOMUSIKER

15-19 augusti *Barnkörmetodik* med Birgitta
 Mannerström Molin, Helgeandshuset
 8-11 september Nordisk Kyrkomusiksym-
 posium i Göteborg
 16 september *Rösträtt* med Maria Wessman
 22 september *Frukostmöte*
 6 oktober *Repertoar för mindre orglar*
 med Nils Gunnar Karlsson
 7 oktober *Rösträtt* med Maria Wessman
 12 november *Gotlands Körförbunds*
Jubileumskonsert Wisby Strand
 17 november *Frukostmöte*
 24 november teologiskt seminarium
 "Delaktighetens kris" -
 gudstjänstens pedagogiska utmaning

VISBY STIFTS KVINNORÅD

Inspirationsdag 14 oktober
 Tjelvarkyrkan

ÖPPET TEOLOGISKT FORUM OM DIAKONI

22 september kl 19.00, lokal meddelas i
 dagspressen. *Ett biskopsbrev om diakoni*,
 biskop Sven-Bernhard och diakon Inger Hägg

KOMMUNIKATÖRER

9 september kl 9-16 i Helgeandshuset
Att filma med mobilen.

21 oktober. Tid, plats och ämne meddelas senare.

DIAKONER

9 september 14-16 diakonsamling
 22 september teologiskt seminarium
 22 september kväll, öppet teologiskt forum
 29 september diakonsamling
 13-15 oktober Linköping, Idédagar socialt
 och diakonalt arbete
 18 oktober kl 18.30 "De goda exemplen"
 Hela Människan Gotland och Svenska kyrkan
 20 oktober teologiskt seminarium
 24 november teologiskt seminarium
 15 december kl 12-15 diakonsamling

STJÄRNVANDRING

1 oktober
 Pilgrimsvandringar från fem olika platser
 mot domkyrkan där vi firar pilgrimsmässa
 kl 16.00. Kontaktperson:
 Britt Andersson, Sensus. 0498-218855
 britt.andersson@sensus.se

KYRKOHERDEFORUM

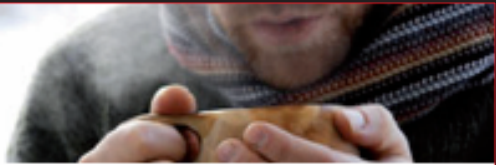
13 oktober kl 15 i Helgeandshuset

DE GODA EXEMPLEN

18 oktober 18.30 i Visborgskyrkan
 En kväll för volontärer om arbetet med
 nyanlända

BARNKONSEKVENSANALYS

och kyrkoantikvarisk ersättning,
 en fördjupningskurs
 13 september 13-16, Helgeandshuset,
 Sara Björk och Britt Andersson från
 Sensus, Rebecka Svensson, stiftsanti-
 kvarie i Visby stift.

**Bidra med din omtanke
bli volontär**

Öppet hus 28 juni kl. 13 – 17.
Härhärget Hirkogården behöver alltid
volontärer i arbetet med att hjälpa utsatta.
Kontakta föreståndaren Tommy Wising,
070-574 20 00, för mer information.

 Hela volonteern
GÖTLAND

 Röd Korset **Region
Gotland** **Svenska kyrkan**
VÅRT ORDNINGSFÖRHÅLLNING

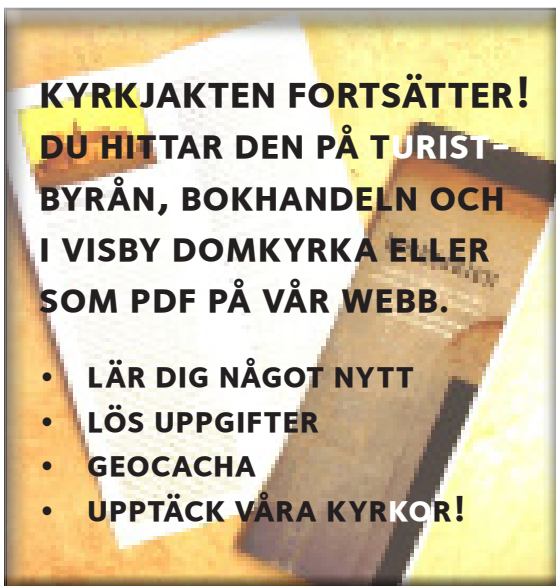

**KYRKOGÅRDSTEATER
NORRA KYRKOGÅRDEN
PREMIÄR 6 AUGUSTI**

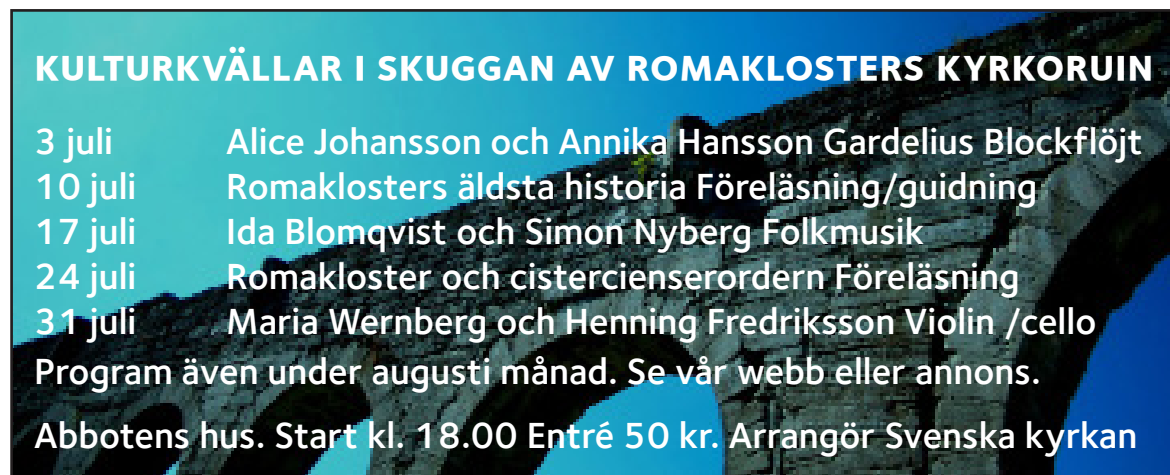
**DET HÄNDER MYCKET PÅ
ROMAKLOSTER I SOMMAR!**

**KONserter
PILGRIMSVANDRING
FÖRELÄSNINGAR
Bussutflykter**

**KYRKJAKTEN FORTSÄTTER!
DU HITTAR DEN PÅ TURIST-
BYRÅN, BOKHANDELN OCH
I VISBY DOMKYRKA ELLER
SOM PDF PÅ VÅR WEBB.**

- LÄR DIG NÅGOT NYTT
- LÖS UPPGIFTER
- GEOCACHA
- UPPTÄCK VÅRA KYRKOR!

KULTURKVÄLLAR I SKUGGAN AV ROMAKLOSTERS KYRKORUIN

3 juli	Alice Johansson och Annika Hansson Gardelius Blockflöjt
10 juli	Romaklosters äldsta historia Föreläsning/guidning
17 juli	Ida Blomqvist och Simon Nyberg Folkmusik
24 juli	Romakloster och cistercienserorden Föreläsning
31 juli	Maria Wernberg och Henning Fredriksson Violin /cello

Program även under augusti månad. Se vår webb eller annons.
Abbotens hus. Start kl. 18.00 Entré 50 kr. Arrangör Svenska kyrkan

KALENDARIUM 2016

Juni 2016

25 Kontraktsprost Staffan Beijer
avskedspredikar

Juli 2016

3-10 Almedalsveckan

Augusti 2016

15-19 Barnkörmetodik, ssa

September 2016

1 Domkapitel
5 Stiftsstyrelse
9 Kommunikatörsträff, ssa
9 Diakonsamling, ssa
12 SKUT-kväll, ssa
12 Spindelnätet
13 Barnkonsekvensanalys och
kyrkoantikvarisk ersättning, ssa
16 Rösträtt, ssa
16 Pedagogträff
22 Frukostmöte musiker
22 Teologiskt seminarium, ssa
22 Öppet teologiskt forum, ssa
25 Ekumeniskt Forum, ssa
29 Diakonsamling, ssa

Oktober 2016

1 Stjärnvandring, ssa
4 Ny i Visby stift
5 Domkapitel
6 Repertoar för mindre orglar,
ssa
7 Rösträtt, ssa
7 Pedagogträff
13 Kyrkoherdeforum, ssa
14 Visby stiftskvinnoråd, ssa
18 "De goda exemplen", ssa
19 Klockarnätverket
20 Teologiskt seminarium, ssa
21 Kommunikatörsträff, ssa
27 Stiftsstyrelse

November 2016

9 Domkapitel
12 Jubileumskonsert med
Gotlands Körförbund
14 Spindelnätet
14 Internationella dagen i Hemse
17 Frukostmöte musiker
19 Stiftskonfirmanddag
24 Teologiskt seminarium, ssa
26 Stiftsfullmäktige

December 2016

14 Domkapitel
14 Stiftsstyrelse
15 Diakonsamling

Januari 2017

17-19 Fortbildning för präster
och diakoner
20 Pedagogträff

Februari 2017

10 Pedagogträff
18 Stiftskonfirmanddag

ssa= se särskild annons

SPINDELNÄTET

12 september och 14 november
Kl 13.30 - 16.00 i
Helgeandshuset
Forts. fortbildning med
Gotlandsakademin "Ordning och
reda"

NY I VISBY STIFT

4 oktober
En heldag för alla nyanställda
i Svenska Kyrkan på Gotland.
Notera datum - inbjudan kommer!

GÅRDSKORSET

UTGIVARE

Stiftsstyrelsen i Visby stift

ANSVARIG UTGIVARE

Biskop Sven-Bernhard Fast

REDAKTÖRER

Lars Bäckman
lars.backman@svenskakyrkan.se

Rebecca Kinnander
rebecca.kinnander@svenskakyrkan.se

UTGIVNINGSDRESS

Helge Andshuset
Box 1334
621 24 VISBY

TELEFON 0498-40 49 00
FAX 0498-21 01 03
E-post visby.stift@svenskakyrkan.se

HEMSIDA
www.svenskakyrkan.se/visbystift

Vi förbehåller oss rätten att korta ner
och lätt redigera insända bidrag.

Omslagsbild: Pilgrimsbarn
Foto: Karolina Stenström